

**TURUN
YLIOPISTO**
Kasvatustieteiden
tiedekunta

VÄKIVALTA OSANA SISARUUTTA

Kandidaatintutkielma
Varhaiskasvatuksen opettajan tutkinto-ohjelma, Kasvatustiede
Opettajankoulutuslaitos, Rauma
Kasvatustieteiden tiedekunta
Turun yliopisto
Jasmin Hänninen
23.05.2024

Kandidaatintutkielma

Oppiaine: Varhaiskasvatuksen opettajan tutkinto-ohjelma, Kasvatustiede

Tekijä(t): Jasmin Hänninen

Otsikko: Väkivalta osana sisaruutta

Ohjaaja(t): Johanna Kortessalo-Ainasoja

Sivumäärä: 40 sivua

Päivämäärä: 23.05.2024

Tässä kandidaatintutkielmassa olen tarkastellut sisarusten välistä väkivaltaa ja sitä, miten sisarusten välinen väkivalta vaikuttaa lapsen hyvinvointiin ja kehitykseen. Lisäksi käsittelen tekijöitä, jotka vaikuttavat sisarusväkivallan syntymiseen perheessä. Kandidaatintutkielmassa olen käyttänyt tutkimusmenetelmänä kuvailevaa kirjallisuuskatsausta ja sisällönanalyysia. Sisarusväkivalta on määrittynyt tässä tutkimuksessa väkivallaksi, joka tapahtuu sisarussuhteissa. Sisarusväkivallan on todettu olevan yleisin perheväkivallan muoto.

Tutkielmani kirjallisuuskatsauksen aineisto koostuu 21 artikkelista. Löytämäni aineisto ja lähteet ovat peräisin Turun yliopiston omasta Volter -hakukoneesta, lääketieteellisen tutkimuksen PubMed-tietokannasta sekä Google- ja Google Scholar -hakukoneista. Tutkielman analyysiosuus on toteutettu aineistolähtöisenä sisällönanalyysina.

Sisarusväkivalta ilmenee ulkopuoliselle helposti terveenä sisarusten välisenä kilpailuna tai siten, että uhri on tarkoituksella provosoinut toista. On tärkeä pyrkiä erottamaan sisarusten välinen terve kilpailu väkivallasta. Kirjallisuuskatsauksen perusteella sisarusväkivalta on aito ja vakava ilmiö. Sisarusten välinen väkivalta voi olla fyysisistä, psyykkistä ja seksuaalista. Fyysinen väkivalta esiintyy tavallisimmin tönimisenä, lyömisenä ja puremisena. Psyykinen väkivalta esiintyy syrjimisenä, nolaamisena, nimittelynä ja uhkailuna. Seksuaalisen väkivallan teot voivat olla esimerkiksi sukuelinten ja peräaukon koskettelua, suuseksiä tai pornografian esittelemistä. Seksuaalisen väkivallan yhteydessä on todettu olevan myös psyykkistä väkivaltaa, kuten uhkailua ja joissain tapauksissa siihen yhdistyy myös fyysisistä väkivaltaa.

Sisarusväkivallan on todettu olevan vakava väkivallan muoto, jonka seuraukset ovat yhtä raskaat ja pitkäkestoiset kuin muissakin väkivaltasuhteissa. Seuraukset voivat ilmetä heikkona itsetuntona, ihmissuhdeongelmina, liiallisena herkkyytenä, itsesyytöksinä, vihana, seksuaalisina toimintahäiriöinä, päihteiden väärinkäyttönä, masennuksena ja posttraumaattisen stressihäiriön oireina. Tutkimukset osoittavat, että lapsuuden pahoinpitelyllä on yhteys erilaisiin psykiatrisiin häiriöihin, kuten ahdistukseen, psykoosiin, itsetuhoisuuteen ja käyttäytymishäiriöihin. Sisarusväkivalta ja sisarusten välinen hyväksikäyttö ovat monimutkaisia ilmiöitä, joiden määrittely, seurausten hoito ja ehkäisymahdollisuuksien kehittäminen vaatii lisää tutkimusta.

Keskeiset käsitteet: sisarusväkivalta, väkivalta, fyysinen väkivalta, psyykinen väkivalta, seksuaalinen väkivalta.

Sisällysluettelo

1. JOHDANTO.....	4
2. TUTKIMUKSEN TEOREETTISET NÄKÖKULMAT.....	5
2.1. LAINSÄÄDÄNTÖ JA KÄSITTEET TARKASTELUSSA	5
2.2. SISARUUS.....	7
2.3. KIUSAAMINEN	8
2.4. ANTISOSIAALINEN KÄYTÖS	9
2.5. VÄKIVALTA	10
2.5.1. <i>Fyysinen, psyykinen ja seksuaalinen väkivalta</i>	10
2.6. SISARUSVÄKIVALTA	13
2.6.1. <i>Sisarusväkivallan näyttäytyminen</i>	14
2.6.2. <i>Sisarusväkivallan syntymisen mekanismit</i>	16
3. TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TUTKIMUSKYSYMYKSET	19
4. TUTKIMUSMENETELMÄ.....	19
4.1. KUVAILEVA KIRJALLISUUSKATSAUS	19
4.2. TUTKIMUSAINEISTON HAKUPROSESSI.....	20
4.3. LUOTETTAVUUS JA EETTISYYS.....	21
5. AINEISTON KUVAILU.....	23
5.1. TUTKIMUSTULOSTEN TARKASTELUA	29
5.1.1. <i>Sisarusväkivallan määritelmä</i>	29
5.1.2. <i>Sisarusväkivallan syntymiseen vaikuttavat tekijät</i>	29
5.1.3. <i>Seuraukset</i>	30
6. POHDINTA.....	31
7. LÄHTEET	35

1. Johdanto

Jokaisella lapsella on oikeus turvalliseen kasvu- ja kehitysympäristöön, jossa heidän perusoikeutensa ovat suojattuja. Tähän sisältyy oikeus saada apua ja huolenpitoa, sekä oikeus omaan yksityisyyteen, kirjesalaisuuteen ja kotirauhaan. Lapsia on suojeltava kaikenlaiselta väkivallalta, kaltoinkohtelulta, hyväksikäytöltä, seksuaaliselta hyväksikäytöltä, sekä välinpitämättömältä kohtelulta, kuten on määritelty Lapsen oikeuksien sopimuksessa (1989, 6§, 16§, 19§, 34§, 36§).

Sisarusväkivalta on vakava ilmiö, joka valitettavasti usein jää huomaamatta. Yleinen uskomus on se, että perheväkivalta on lapsen huoltajista lähtöisin, mutta se voi myös olla sisarusten aiheuttamaa. Vanhemmat monesti tulkitsevat kiusoittelun ja härnäämisen rakkauden osoituksiksi sisarusten välillä, mutta todellisuudessa näillä teoilla voi olla vakavia seurauksia. On äärimmäisen tärkeää erottaa leikillinen kiusoittelu pitkäaikaisesta ja huomaamattomasta kiusaamisesta, jonka vaikutukset voivat olla merkittäviä mielenterveydelle ja yleiselle hyvinvoinnille. Lisäksi on olennaista kiinnittää huomiota siihen, mistä sisarusväkivalta saa alkunsa ja voiko lapsen paha olo liittyä johonkin tiettyyn tekijään, johon mahdollisesti voidaan vaikuttaa.

Sisarusväkivalta on väkivaltaa, joka kohdistuu perheenjäsenenä olevaan sisarukseen. Tämä voi ilmetä monin eri tavoin, kuten fyysisenä tai psyykkisenä väkivaltana, kuten lyönteinä, potkimisena, tukistamisena, haukkumisena ja arvosteluna. Väkivalta ei välttämättä aina näy suoraan fyysisenä hyökkäyksenä, vaan esimerkiksi toisen omaisuuden tahallisen vahingoittamisena, mikä voidaan myös nähdä väkivaltatekona. (Nettiturvakoti.fi).

Tutkielmani sisarusväkivallasta syntyi kiinnostuksestani lastensuojeluilmoituksiin varhaiskasvatuksessa. Aluksi harkitsin tutkivani COVID-19 pandemian vaikutusta lastensuojeluilmoitusten määrään varhaiskasvatuksessa, mutta pian huomioni siirtyi laajempaan aiheeseen, perheväkivaltaan. Perheväkivallan monimuotoisuutta selvittäessäni kiinnitin huomiota vähän tutkittuun ilmiöön, sisarusväkivaltaan. Tämä herätti mielenkiintoni ja innoitti minua etsimään lisää tietoa aiheesta. Useiden aineistohakujen kautta huomioni kiinnittyi siihen, kuinka suppeasti tutkimuksia on sisarusväkivallasta. Varhaiskasvatuksessa käsitellään runsaasti kiusaamista, sen ehkäisemistä ja vaikutuksia, mutta Opetushallituksen laatimassa Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2022) ei mainita väkivaltaa

sisarusten välillä. Kiusaamisesta, sen vakavista sekä pitkäkestoisista vaikutuksista on runsaasti tutkimuksia (Cour, Bonde & Rosenbaum, 2022, s. 583; Wolke & Lereya, 2015, s. 884; Vanderbilt & Augustyn, 2010, s. 316–319; Mannerheimin Lastensuojeluliitto [MLL], 2021). Tutkimukset osoittavat, että kiusaamisella on pitkäkestoisia vaikutuksia sekä kiusatulle että kiusaajalle. Kiusaaminen voi myös vaikuttaa negatiivisesti sivustakatsojiin (bystander). (Menisini & Salmivalli, 2017, s. 247). Sen seuraukset ulottuvat kiusatun fyysiseen ja psyykkiseen terveyteen sekä koulumenestykseen, ja ne voivat ilmetä muun muassa ahdistuksena, masennuksena, itsetunnon ja itsearvostuksen alenemisena, antisosiaalisena persoonallisuushäiriönä, epävakaana persoonallisuushäiriönä, psykoosina, psykosomaattisina stressioireina sekä itsetuhoisina ajatuksina tai tekoina (Wolke & Lereya, 2015, s. 881–882; Vanderbilt & Augustyn, 2010, s. 316–317; MLL, 2021). Miksi sisarusten välistä kiusaamista ja väkivaltaa katsotaan sormien läpi?

2. Tutkimuksen teoreettiset näkökulmat

2.1. Lainsäädäntö ja käsitteet tarkastelussa

Tässä kappaleessa käsitellään Suomen laissa olevia sisarusväkivallan ehkäisemisen kannalta merkityksellisiä lainsäädännön kohtia. Suomen perustuslaissa (1999, 11.6.1999/731) sisarusväkivallan ehkäisyn kannalta olennaiset lainkohdat ovat pykälät Yhdenvertaisuus (6§) sekä Oikeus elämään henkilökohtaiseen vapauteen ja koskemattomuuteen (7§). Suomen perustuslain lisäksi rikoslaki (19.12.1889/39), lastensuojelulaki (13.4.2007/417), sosiaalihuoltolaki (30.12.2014/1301), laki lapseen kohdistuneen seksuaali- ja pahoinpitelyrikoksen selvittämisen järjestämisestä (19.12.2008/1009) sekä laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta (4.8.1983/361) sisältävät sisarusväkivallan kannalta olennaisia asioita. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (VASU, 2022) mainitsee lyhyesti lapsien oikeuksista ja siitä, miten VASU (2022) tukee lapsien terveellistä kehitystä ja hyvinvointia.

Suomen lainsäädännössä ei ole erityistä lakia sisarusväkivallasta. Sisarusväkivallan tapauksissa sovelletaan yleisesti rikoslakia ja perheväkivaltarikoksia koskevia säädöksiä. Rikoslain mukaan (RL, luku 21) väkivalta ja sillä uhkaaminen on kiellettyä. Lisäksi on olemassa erillisiä rikoksia, kuten pahoinpitely, törkeä pahoinpitely ja lievä pahoinpitely, jotka voivat tulla kyseeseen sisarusväkivallan tapauksissa riippuen teon vakavuudesta. Perheväkivaltarikoksia koskeva lainsäädäntö puolestaan kattaa

myös tilanteet, joissa väkivalta tapahtuu perheenjäsenten kesken, mikä voi sisältää myös sisarusten välisen väkivallan. Tällaiset teot voivat johtaa erilaisiin rikosseuraamuksiin, kuten sakkoihin tai vankeusrangaistuksiin, riippuen teon vakavuudesta ja olosuhteista.

Suomen perustuslaissa (11.06.1999/731, 6§) kaikki ihmiset ovat tasa-arvoisia. Tämä tarkoittaa, että ketään ei saa syrjiä sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden tai muiden henkilöön liittyvien seikkojen takia. Lapsia tulee kohdella yksilöinä, ja heillä on oikeus osallistua heitä koskeviin päätöksiin kehitystään vastaavasti. Pykälän 7§ (11.06.1999/731) mukaan jokaisella yksilöllä on oikeus elämään sekä henkilökohtaiseen vapauteen, koskemattomuuteen ja turvallisuuteen. Henkilökohtaiseen koskemattomuuteen ei saa puuttua mielivaltaisesti, ja vapaus voidaan ottaa pois vain laissa säädetyn perusteen nojalla. Vapaudenmenetyksen rangaistuksen määrää tuomioistuin, ja muun vapaudenmenetyksen laillisuus voidaan saattaa tuomioistuimen arvioitavaksi. Vapautensa menettäneen oikeudet turvataan lain määräysten mukaisesti.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2022) viitataan Suomen perustuslakiin (1999/731, 6 §), yhdenvertaisuuslakiin (2014/1325), lakiin naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta (1986/609), Euroopan ihmisoikeussopimukseen (1990), Yhdistyneitten Kansakuntien (YK) yleissopimukseen lasten oikeuksista (1989 (1991/59)) (Unicef), YK:n yleissopimukseen vammaisten henkilöiden oikeuksista (2007 (2016/27)), YK:n julistukseen alkuperäiskansojen oikeuksista (2007) ja Kestävän kehityksen tavoitteisiin – Agenda 2030. YK:n yleiskokous (2015). Edellä mainitut ovat velvoitteita, joiden perusteella varhaiskasvatusta tulee järjestää. (VASU, 2022, s. 17).

Varhaiskasvatuksen päämääränä on suojella ja edistää lapsen oikeutta turvalliseen ja laadukkaaseen lapsuuteen. Jokainen lapsi katsotaan arvokkaaksi ja ainutlaatuiseksi yksilöksi, jolla on oikeus tulla kuulluksi, nähdyksi, huomioonotetuksi ja ymmärretyksi omana itsenään sekä osana yhteisöään. Varhaiskasvatus perustuu elämän, kestävän elämäntavan ja ihmisoikeuksien kunnioittamiseen sekä korostaa ihmisarvon loukkaamattomuutta. Varhaiskasvatushenkilöstön tehtävänä on tukea lasten kasvua kohti ihmisyyttä, mikä ilmenee pyrkimyksenä totuuteen, hyvyyteen, oikeudenmukaisuuteen ja rauhaan. Varhaiskasvatuksessa ei tulisi sietää kiusaamista, rasismia tai väkivaltaa missään muodossa. (VASU, 2022). Lisäksi varhaiskasvatuslaki (13.07.2018/540, 10§) määrää, että varhaiskasvatusympäristön on

oltava kehittävä, oppimista edistävä sekä terveellinen ja turvallinen lapsen ikä, kehitys ja muut edellytykset huomioon ottaen. Lasta tulee suojata väkivallalta, kiusaamiselta ja muulta häirinnältä.

Lastensuojelulain (13.04.2007/417, 25§ 12.2.2010/88) mukaan tulee ilmoittaa hyvinvointialueelle ilman viivästystä, jos terveydenhuollon ammattilainen tai luottamustoimessa työskentelevä työssään epäilee lapsen hyvinvoinnin olevan vaarassa. Ilmoitusvelvollisia ovat esimerkiksi terveydenhuolto, lasten päivähoito, opetustoimi, nuorisotoimi, sosiaalipalvelujen tarjoajat ja opetuksen järjestäjät. Lastensuojelulaissa (13.04.2007/417, 25a§ 10.12.2014) myös sanotaan, että sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaiset ja lasten päivähoitoon työntekijät ovat velvollisia ilmoittamaan poliisille salassapitosäännösten estämättä, jos heillä on peruste epäillä lapselle tapahtuneen rikoslain 20. luvussa seksuaalirikoksena tai 21. luvussa henkeen ja terveyteen kohdistuvana rikoksena säädetty teko.

Sosiaalihuoltolain (30.12.2014/1301) mukaan lapsella ja hänen perheellään on oikeus saada viipymättä lapsen terveyden tai kehityksen kannalta välttämättömät sosiaalipalvelut. Palvelujen on tuettava vanhempia, huoltajia ja muita lapsen hoidosta ja kasvatuksesta vastaavia henkilöitä lapsen kasvatuksessa ja huolenpidossa. Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta (08.04.1983/361) -lain mukaan huollon tulee turvata myönteiset ja läheiset ihmissuhteet erityisesti lapsen ja hänen vanhempiensa välillä. Myös muita lapselle tärkeitä ihmissuhteita on vaalittava. Lasta on suojeltava kaikenlaiselta ruumiilliselta ja henkiseltä väkivallalta, huonolta kohtelulta ja hyväksikäytöltä. Lasta tulee kasvattaa siten, että lapsi saa osakseen ymmärtämystä, turvaa ja hellyyttä. Lasta ei saa alistaa, kurittaa ruumiillisesti eikä kohdella muulla tavoin loukkaavasti. Lapsen itsenäistymistä sekä kasvamista vastuullisuuteen ja aikuisuuteen tulee tukea ja edistää.

2.2. Sisaruus

Tutkimuksien mukaan sisaruus voidaan jakaa kahteen kategoriaan: geneettisbiologisiin ja laillisiin tekijöihin. (Cicirelli, 1994, s. 8–9; Kiselica & Morrill-Richards, 2007, s. 148; Yu & Gamble, 2012, s. 2718). Ensimmäinen tapa määritellä sisaruutta liittyy geneettiin ja biologisiin tekijöihin. Tässä määritelmässä puhutaan täyssisaruudesta, kun sisaruksilla on samat kaksi biologista vanhempaa. Tämä tarkoittaa, että he ovat syntyneet samojen vanhempien lapsina ja perivät geneettistä materiaalia näiltä vanhemmilta. Täyssisarukset jakavat siis yhteiset biologiset juuret molempien vanhempiensa kanssa. On

myös olemassa puolisisaruutta, joka tarkoittaa, että sisar- ja velipuolilla on vain yksi yhteinen biologinen vanhempi. Silti puolisisaruudessa he voivat tuntea toisensa sisaruksiksi ja muodostaa vahvan siteen. Sisaruussuhde voi olla määritelty myös lainmukaisesti. Tällöin sisaruus voi tapahtua esimerkiksi adoption tai uusperheen avioliittojärjestelyn kautta, jolloin lapset voivat tulla sisaruksiksi ilman biologista yhteyttä. Laillisesti määritellyissä sisaruussuhteissa juridiset sopimukset ja perheen rakenteet ovat olennaisessa roolissa, ja näitä lapsia kohdellaan lain mukaan sisaruksina, vaikka heillä ei olisi biologista sidettä toisiinsa. (Cicirelli, 1994, s. 8–9; Kiselica & Morrill-Richards, 2007, s. 149; Yu & Gamble, 2012, 2718). Sisaruussuhteet ovat yksi pitkäaikaisimmista ihmissuhteista. Sisaruussuhteissa kilpailu on usein keskeisessä roolissa, poiketen muista ihmissuhteista. Tunnelukutaitojen kehittämisen kannalta on merkittävää, että kilpailu liittyy usein pettymiseen. Sisaruksen läsnäolo saa usein pienet lapset huijaamaan vanhempiaan syyttämällä sisarusta. Kilpailullinen ilmapiiri saattaa lisätä kiusaamisen sekä provosoivan käyttäytymisen mahdollisuuksia. (Hughes, 2011, s. 105; Yu & Gamble, 2012, s. 2717).

2.3. Kiusaaminen

Kiusaaminen on määritelty aggressiiviseksi käytökseksi, minkä voi tunnistaa toistuvista ja tahallisista teoista. Näiden tekojen tarkoituksena on aiheuttaa vahinkoa, epä mukavuutta tai ahdistusta toiselle yksilölle tai ryhmälle. Tyypillisesti kiusaaminen liittyy vallan epätasapainoon, jossa kiusaamisen aiheuttajalla on etulyöntiasema kohteeseen nähden. Tämä voi tarkoittaa esimerkiksi fyysistä kokoeroa tai sosiaalista statusta. (Salmivalli, 2010, s. 117–113; Rettew & Pawlowski, 2016, s. 236; Menesini & Salmivalli, 2017, s. 241). Kiusaaminen voi olla fyysistä, sanallista tai sosiaalista. Nämä sisältävät tönimistä, nimittelyä, aggressiivisia viestejä, ihmissuhteiden manipulointia tai syrjintää. Kiusaamista tapahtuu myös verkossa eli internetissä. Tyypillisiä alustoja verkkokiusaamiselle ovat sosiaalisen median sivustot, keskustelufoorumit, sähköpostit sekä tekstiviestit. Verkkokiusaaminen voi ilmetä monin eri tavoin, kuten haukkumisena, uhkailuna, valehteluna, yksityisyyden loukkaamisena tai kuvien ja videoiden levittämisenä ilman lupaa ja vahingoittavassa tarkoituksessa (Rettew & Pawlowski, 2016, s. 236; Menesini & Salmivalli, 2017, s. 24). Useiden tutkimusten perusteella voidaan todeta, että kiusaamisen vaikutukset ovat merkittäviä ja pitkäkestoisia sekä kiusatulle että kiusaajalle. Kiusaaminen voi myös vaikuttaa kielteisesti sivustakatsojiin (bystander). (Menesini & Salmivalli, 2017, s. 247). Kiusaamisen seuraukset ulottuvat kiusatun fyysiseen ja psyykkiseen terveyteen sekä koulumenestykseen. Näitä seurauksia ilmenee monin eri tavoin, kuten ahdistuksena, masennuksena, itsetunnon ja

itsearvostuksen alenemisena, antisosiaalisena persoonallisuushäiriönä, epävakaana persoonallisuushäiriönä, psykoosina, psykosomaattisina stressioireina sekä itsetuhoisina ajatuksina tai tekoina (Wolke & Lereya, 2015, s. 881–882; Vanderbilt & Augustyn, 2010, s. 316–317; MLL, 2021). Olisi tärkeää tarkastella syitä sille, miksi sisarusten välistä kiusaamista pidetään hyväksyttävänä. Tutkimukset osoittavat, että lasten kiusaamisella on vakavia terveydellisiä seurauksia, jotka voivat jatkua aikuisuuteen asti.

2.4. Antisosiaalinen käytös

Antisosiaalinen käytös viittaa toimintaan, asenteisiin tai käyttäytymiseen, joka poikkeaa yhteiskunnan normeista ja joka loukkaa muiden oikeuksia. Se ilmenee usein sosiaalisten sääntöjen laiminlyöntinä ja voi aiheuttaa haittaa yksilöille tai yhteisölle. On tärkeää erottaa termi ”antisosiaalinen käytös” kliinisestä diagnoosista ”antisosiaalinen persoonallisuushäiriö”, joka on tietty mielenterveyden. Sille on ominaista pysyvät piirteet muiden oikeuksien laiminlyönnistä. Antisosiaalinen käytös voi ilmetä monin tavoin, kuten empatian puutteena, aggressiivisuutena, manipulointina tai omaisuuden tuhoamisena. Antisosiaalisen käytöksen taustalla voi olla monia syitä, kuten geneettiset tekijät, ympäristövaikutukset sekä psykologiset piirteet. (Hughes, 2011, s. 125–140; Gaik, Abdullah, Habibah, & Jegak, 2010, s. 383–384).

Tutkimuksien mukaan ensimmäisen viiden vuoden aikana perhe ja henkilökohtaiset ominaisuudet ovat tärkeimmät lapsirikollisuuden ennustajat. Riskitekijöitä kotona ovat esim. antisosiaaliset vanhemmat, vanhempien päihteiden käyttö, avioliitto-ongelmat ja perheen väkivaltainen tausta. Antisosiaalisen käytöksen kehittymiseen vaikuttavat myös perheen struktuuri, sosioekonominen status, millainen huoltaja on vanhempana sekä lapsen kasvatustapa. (Gaik ym., 2010, s. 384).

Tunteet ovat perusta pienten lasten kommunikoinnille. On siis erittäin todennäköistä, että emotionaalisen laadun vaihtelulla vanhemman ja lapsen välisessä vuorovaikutuksessa on syvä vaikutus lasten sosiaaliseen ymmärrykseen. (Hughes, 2011, s. 93). Vanhemman vaikeus tulkita lapsensa ajatuksia sekä tunteita vaikuttaa negatiivisesti lapsen sosiaalisiin taitoihin ja käyttäytymiseen. Onnistunut sosialisointi näyttää riippuvan vanhempien kyvystä hallita erilaisia näkökulmia, kuten ristiriitaisia perheen agendoja tai kilpailevia lyhyen ja pitkän aikavälin tavoitteita. Tämä viittaa siihen, että niin sanotut

toimeenpanotoiminnot saattavat myös vaikuttaa siihen, miten vanhemmat vaikuttavat lastensa sosiaaliseen ymmärrykseen. (Hughes, 2011, s. 9103).

Hughesin (2011, s. 111) mukaan sisarusten vuorovaikutuksen laatu heijastaa tyypillisesti perheen muiden jäsenten vuorovaikutuksia. Näin ollen sisarusten välinen konflikti saattaa liittyä esimerkiksi erilaiseen vanhemmuuteen, avioliitolliseen erimielisyyteen, ja negatiiviseen vanhemman ja lapsen väliseen vuorovaikutukseen.

2.5. Väkivalta

Maailman terveysjärjestö WHO:n määritelmä väkivallasta on toiseen ihmiseen, ihmisryhmään tai yhteisöön kohdistuvaa fyysistä voimaa, vallan tahallista väärinkäyttöä tai sillä uhkailua. Väkivalta johtaa fyysisen tai psyykkisen vamman syntymiseen, perustarpeiden tyydyttämättä jättämiseen tai kehityksen häiriintymiseen ja äärimmäisissä tapauksissa jopa kuolemaan. Väkivalta aiheuttaa terveydellisiä, sosiaalisia ja taloudellisia ongelmia paitsi yksilölle, mutta myös yhteiskunnalle. WHO:n mukaan suurin osa väkivallasta koetaan yksityisissä paikoissa, kuten kotona. Aiheuttaja on monesti uhrin oma läheinen tai joku muu tuttu. Väkivalta, joka tapahtuu perheen sisällä jää helposti ilmoittamatta viranomaisille, minkä takia lähisuhdeväkivallan laajuus ei näy tilastoissa. (Maailman terveysjärjestö WHO; Rikostorjuntaneuvosto).

Väkivaltaa voidaan myös luokitella Suomen rikoslain avulla. Henkeen ja terveyteen kohdistuvat rikokset on määritelty rikoslain 21. luvussa ja seksuaalirikokset 20. luvussa. Rikosjärjestelmän käsitellessä väkivaltarikoksia otetaan huomioon väkivallan tahallisuus, laatu sekä rikoksen aiheuttamat seuraamukset uhrille. (Rikoslaki 19.12.1889/39). Kiusaamisen ja väkivallan määritelmät ovat hyvin lähellä toisiaan ja usein kiusaamista voidaan pitää henkisenä tai fyysisenä väkivaltana. Väkivallan tavoin kiusaamista voi tapahtua yksityisissä paikoissa, jolloin se jää helposti raportoimatta viranomaisille.

2.5.1. Fyysinen, psyykinen ja seksuaalinen väkivalta

Fyysisellä väkivallalla tarkoitetaan yleensä kaikenlaista tahallista fyysistä voimaa, joka johtaa toisen tilapäiseen tai pysyvään kehon toiminnan tai elimen heikentymiseen. (DuPre & Sites, 2015, s. 15–16). Suomen rikoslaissa (19.12.1889/39) väkivaltaa käsitellään rikosnimikkeellä pahoinpitely, lievä

pahoinpitely ja törkeä pahoinpitely. Kyseiset käsitteet täsmentävät hyvin, mikä luokitellaan fyysiseksi väkivallaksi. Väkivalta luokitellaan pahoinpitelyksi (5§), jos henkilö aiheuttaa toista kohtaan ruumiillista väkivaltaa, vahingoittaa toisen terveyttä tuottamalla kipua fyysisesti tai psyykkisesti tai saattaa toisen tilaan, jossa hän on tajuton tai siihen rinnastettavassa olotilassa. Pahoinpitely muuttuu törkeäksi (6§), jos toiselle osapuolelle aiheutuu vakava ruumiinvamma, sairaus tai hengenvaarallinen tila tai jos pahoinpitelyssä käytetään hengenvaarallista välinettä, kuten ampuma- tai teräasetta. Teko katsotaan törkeäksi myös, jos rikos on tehty julmalla tai erityisen raa'alla tavalla. Pahoinpitely voidaan luokitella lieväksi (7§), jos väkivallan, ruumiillisen koskemattomuuden loukkauksen tai terveyden vahingoittaminen on vähäistä eikä törkeyden kynnyksen rikoksen tekotavassa muuten ylity.

Psyykkisessä väkivallassa on kyse vallankäytöstä, jonka on todettu olevan usein yhteydessä fyysiseen väkivaltaan. Psyykkisellä väkivallalla on monta muotoa, joista yleisin on verbaalinen väkivalta (Du Pre & D'Michelle, 2015, s. 19). Psyykinen väkivalta voi olla esimerkiksi alentamista, pelon pahentamista, uhkailua tai toisen omaisuuden tuhoamista. Rikoslaisissa (19.12.1889/39) uhkauksella tarkoitetaan tekoa, jossa henkilö käyttää asetta toista vastaan tai muilla keinoilla uhkaa toista olosuhteessa, jossa uhatulla on perusteltu syy pelätä oman tai toisen henkilökohtaisen turvallisuuden tai omaisuuden puolesta. Uhkailua voidaan käyttää myös esimerkiksi toisen pakottamiseen tiettyyn tekoon.

Suomen Mielenterveys ry määrittelee seksuaalisen väkivallan tekona, joka loukkaa toisen seksuaalista itsemääräysoikeutta. Seksuaalista väkivaltaa voi olla esimerkiksi sopimaton koskettelu, seksuaaliset kommentit, raiskaus tai sen yritys. (Suomen Mielenterveys ry). Suomen rikoslain (19.12.1889/39) luku 20. (8.7.2022/723) sisältää lakipykälää seksuaalirikoksista, kuten seksuaalisesta hyväksikäytöstä (5§), seksuaalisesta ahdistelusta (6§), raiskauksesta (1§), törkeästä raiskauksesta (2§), lapsenraiskauksesta (12§) ja törkeästä lapsenraiskauksesta (13§).

Teko todetaan seksuaaliseksi hyväksikäytöksi, jos henkilö käyttää asemaansa hyväksi saadakseen alle 18-vuotiaan henkilön osallistumaan sukupuoliyhteyteen tai suostumaan muuhun seksuaaliseen tekoon, kun uhri on esimerkiksi koulussa tai vapaa-ajan toiminnassa. Tämä pätee erityisesti tilanteisiin, joissa osapuolten välillä on merkittävä valtahierarkia, kuten opettaja–opiskelijasuhteessa. Seksuaaliseksi hyväksikäytöksi lasketaan myös teot, joissa uhri on alle 18 vuotta ja tämän kyky päättää itsenäisesti seksuaalisesta käyttäytymisestään on tekijää heikompi kypsymättömyyden tai osapuolten ikäeron takia.

(Rikoslaki (19.12.1889/39); 5§ (8.7.2022/723)). Rikoslain mukaan teko lasketaan seksuaaliseksi ahdisteluksi (6§), kun henkilö koskemalla tai sanallisesti, lähettämällä viestin, näyttämällä viestin tai kuvan, ottamalla kuvan toisesta tai itseään paljastamalla, taikka muulla vastaavalla tavalla tekee toiselle seksuaalisen teon, joka loukkaa tämän seksuaalista itsemääräämisoikeutta.

Rikoslaisissa (19.12.1889/39) raiskaukseksi (1§) lasketaan teko, jossa tekijä on sukupuoliyhteydessä toisen henkilön kanssa ilman hänen suostumustaan. Osallistumista sukupuoliyhteyteen ei pidetä vapaaehtoisena, jos henkilö ei ole sanallisesti, käytöksellään tai muulla tavalla ilmaissut osallistuvansa siihen vapaaehtoisesti. Suostumuksen poissaolo voi johtua henkilön pakottamisesta sukupuoliyhteyteen väkivaltaa tai sen uhkaa käyttämällä. Tilannetta ei myöskään katsota vapaaehtoiseksi, jos henkilö ei pysty muodostamaan tai ilmaisemaan tahtoaan esimerkiksi tiedottomuuden, pelkotilan, heikentyneen tajunnantilan, tilanteen äkillisyyden tai erityisen valta-aseman vakavan väärinkäytön vuoksi. Raiskaus luokitellaan törkeäksi (2§, 8.7.2022/723), jos rikoksessa joko uhataan käyttää tai käytetään väkivaltaa, joka aiheuttaa uhrille vaikean ruumiinvamman, vakavan sairauden tai hengenvaarallisen tilan. Raiskaus on myös törkeä, jos tekijöitä on useampi kuin yksi henkilö, rikos tehdään raa'alla, julmalla tai nöyryyttävällä tavalla tai kohteena on alle 18-vuotias lapsi.

Rikoslain (19.12.1889/39) lapsen raiskauksesta (12§, 8.7.2022/723) voidaan tuomita vankeuteen vähintään kahdeksi ja enintään kymmeneksi vuodeksi. Lapsenraiskaus määritellään, kun joku henkilö on sukupuoliyhteydessä alle 16-vuotiaan lapsen kanssa. Lapsenraiskauksesta tuomitaan myös se, joka on sukupuoliyhteydessä 16-vuotiaan, mutta ei 18 vuotta täyttäneen lapsen kanssa, jos tekijä on lapsen vanhempi tai vanhempaan rinnastettavassa asemassa lapseen nähden. Lapsenraiskaus muuttuu törkeäksi lapsenraiskaukseksi (13§, 8.7.2022/723), jos lapsenraiskauksessa käytetään tai uhataan käyttää vakavaa henkilöön kohdistuvaa väkivaltaa tai aiheutetaan toiselle vaikea ruumiinvamma, vakava sairaus tai hengenvaarallinen tila, rikoksen tekee useampi kuin yksi henkilö, rikoksella aiheutetaan erityisen tuntuva henkistä tai ruumiillista kärsimystä, rikos tehdään erityisen raa'alla, julmalla tai nöyryyttävällä tavalla, kohteena on lapsi, jolle rikos lapsen iän tai kehitystason vuoksi on omiaan aiheuttamaan erityistä vahinkoa tai rikos on omiaan aiheuttamaan erityistä vahinkoa lapselle hänen tekijää kohtaan tuntemansa erityisen luottamuksen tai muuten tekijästä erityisen riippuvaisen asemansa vuoksi ja lapsenraiskaus on myös kokonaisuutena arvostellen törkeä, rikosentekijä on tuomittava törkeästä lapsenraiskauksesta vankeuteen vähintään neljäksi ja enintään kahdeksitoista vuodeksi.

Wiehen (1997, s. 58–78) teoksessa yleisimmiksi seksuaalisen väkivallan muodoiksi luokitellaan masturboiminen, suuseksi sekä sukupuoliyhdyntä. Fyysisen väkivallan ja sillä uhkailun on todettu kulkevan käsi kädessä seksuaalisen väkivallan kanssa. Kyseinen väkivallan muoto tulee esille, kun uhri ei anna suostumustaan seksuaaliseen toimintaan. Seksuaalinen häirintä ja väkivalta on toistuvaa ja sen kesto vaihtelee muutamista kerroista vuosiin, jopa niin pitkään, kunnes uhri on tarpeeksi vanha fyysisesti estämään väkivallan. Myös uhri ja seksuaalisen väkivallan muoto saattavat vaihtua tekokertojen välillä (Healey, 2015, s. 72).

Wiehen (1997, s. 74) teoksessa tuodaan myös esille, etteivät seksuaalinen väkivalta ja hyväksikäyttö rajaudu vain tietyille sosioekonomisille tasoille, vaan sitä tapahtuu kaikilla tasoilla. Sosioekonominen asema kuvaa, millaisessa asemassa henkilö on yhteiskunnassa. Asema määräytyy mm. henkilön toimialasta, ammatista ja ammattiasemasta saatavien tietojen perusteella, joita Tilastokeskus luokittelee Suomessa (Tilastokeskus: Sosioekonomisen aseman tilastointi).

Valitettavasti seksuaalisesta väkivallasta on väärinkäsityksiä, kuten väitteet “lapset provosoivat ja nauttivat seksistä” ja “lapset fantisoivat ja valehtelevat seksistä”. Healeyn (2015, s. 1) mukaan lapset eivät valehtele seksuaalisesta kontaktista tai ajattele seksiä lainkaan. Seksuaalisen häirinnän ja hyväksikäytön motiivi ei tavallisesti pohjautu seksuaalisen tarpeen täyttämiseen, vaan kyse on usein vihasta, uhrin alentamisesta ja vallan väärinkäytöstä.

2.6. Sisarusväkivalta

Sisarusväkivalta on yleisin perheväkivallan muoto (Yu & Gamble, 2012, s. 2717). Sisarusväkivalta on vakava väkivallanmuoto, jossa seuraukset ovat yhtä raskaat kuin kaikessa muussakin väkivallassa (Tyyskä, 2018, s. 12–13). Sisarusväkivallalla on todettu olevan yhteys koulukiusaamiseen sekä väkivaltaisuuteen myöhemmissä ihmissuhteissa, kuten parisuhteissa.

Sisarusväkivalta ilmenee helposti ulkopuoliselle terveenä sisarusten välisenä kilpailuna tai siten, että uhri on provosoinut eli ”pyytänyt” tai ”kerjännyt” (asking for it) väkivaltaa. (Healey, 2015, s. 1). Osa vanhemmista jättää tarkoituksella huomioimatta sisarusten välisen väkivallan tai he eivät usko lapsen kertomaa. Sisarusväkivalta ja sisarusten välinen hyväksikäyttö ovat erittäin monimutkaisia ilmiöitä, joita

on vaikea määritellä (Kiselica & Morrill-Richards, 2007, s. 149). On haastavaa erottaa, missä normaali kehityskäyttäytyminen sisarusten välillä päättyy ja pahoinpitely alkaa. (Tyyskä, 2018, s. 12–13). Monta tekijää tulee ottaa huomioon, kuten teon vakavuus, tarkoitus sekä teon psyykinen vaikutus sisarukseen. Näiden tekijöiden perusteella määritetään vuorovaikutuksen väkivaltaisuus. Normaali sisarusten välinen konflikti johtuu yleensä heidän keskinäisistä erimielisyyksistään, esimerkiksi liittyen perheen voimavaroihin, kuten vanhempien huomioon.

Sisarusväkivaltaa aiheuttavat henkilöt ovat usein itsekin väkivallan uhreja. Tutkimukset osoittavat sisarusväkivallan ilmenevän yleisimmin perheissä, joissa tapahtuu lapsen hyväksikäyttöä tai parisuhdeväkivaltaa. Lapset, jotka kiusaavat muita, tekevät sen usein tunteakseen itsensä vahvoiksi, koska vanhemmat, sisarukset tai perheen ulkopuoliset ihmiset ovat kohdelleet heitä huonosti. Aggressiivista käyttäytymistä opitaan muilta aggressiivisilta perheenjäseniltä varsinkin, jos vanhemmat sallivat sen. Joissakin tapauksissa väkivaltaiset teot, jotka luokitellaan rikoksiksi, ovat perheessä opittuja käyttäytymismalleja. Lapsilla, jotka ovat väkivaltaisia ja aggressiivisia, on usein vaikeuksia pitkällä aikavälillä. He ovat vaarassa kehittää käyttäytymishäiriöitä ja antisosiaalista käyttäytymistä. Tämä pätee etenkin perheissä, joissa on runsaasti kontrolloivaa käyttäytymistä. (Kiselica & Morrill-Richards, 2007, s. 152–153).

Sisarusväkivallan uhrin ovat yleensä riippuvaisia hyväksikäyttävästä sisaruksesta. Sisarusten pahoinpitelyn uhrilla ei tyypillisesti ole muita tukijärjestelmiä tai tukisuhteita, ja hän voi myös olla joutunut muiden perheenjäsenten tai perheen ulkopuolisen uhriksi. Kehityksellisiä, fyysisiä ja älyllisiä eroja saattaa esiintyä, mikä tekee uhrin alttiimmaksi sisarusten hyväksikäytölle. Usein uhreja pidetään vaikealuonteisina tai heidät voidaan jättää huomiotta fyysisen tai henkisen vamman vuoksi. Heillä on myös suurempi riski joutua muihin väkivaltaisiin suhteisiin koko elämänsä ajan. Sisarusväkivallan aiheuttajilla sekä uhreilla on usein matala itsetunto, mikä lisää itsemurhariskiä. (Kiselica & Morrill-Richards, 2007, s. 152).

2.6.1. Sisarusväkivallan näyttäytyminen

Sisarusväkivallassa fyysinen väkivalta on määritelty tahalliseksi toisen jäsenen fyysiseksi vahingoittamiseksi. (Kiselica & Morrill-Richards, 2007, s. 150; Haskins, 2003, s. 338–339; Wiehe, 1997,

s. 14). Wiehe (1997, s. 15) on jakanut fyysinen väkivallan kolmeen kategoriaan, kun kyseessä on sisarusväkivalta: yleinen, epätavallinen ja hengenvaarallinen sekä vammat. Haskinsin (2003, s. 337–339) sekä Yu & Gamblen (2012, s. 2718–2719) artikkeleissa kuvaillaan fyysistä sisarusväkivaltaa samoja esimerkkejä käyttäen ilman kolmeen luokkaan jakamista. Yleisimmät tavat fyysisen väkivallan ilmenemiseen ovat lyöminen, pureminen, potkiminen, töniminen, tukistaminen sekä nipistely. Joissain tilanteissa fyysisen väkivallan aiheuttajalla on käytössä jonkinlainen väline, esimerkiksi keppi, hiusharja tai henkari. Yleiseen kategoriaan kuuluu myös uhkailu. Epätavallinen tapa tuottaa fyysistä väkivaltaa on kutittaminen. Kutittaminen muuttuu väkivallaksi, kun uhrilla ei ole minkäänlaista vaikutusvaltaa tilanteeseen. Wiehen (1997, s. 18) teoksessa uhri on kuvaillut kokeneensa kutitusta siihen pisteeseen, että on oksentanut. Hengenvaarallinen sekä vammoja aiheuttava väkivalta ilmenee tukahduttamisena (smothering), kuristamisena (choking) ja ilmakiväärillä (BB-gun) ampumisena. Jotta voidaan puhua hengenvaarallisesta väkivallasta, on muistettava, että tilanteet eivät ole vahinkoja. Niiden takana on motivaation elementtejä ja tilanteet ovat toistuvia.

Psyykinen väkivalta on vaikeimmin ymmärretty ja määritelty sisarussuhteen väkivallan muoto. Vanhemmat eivät yleisesti huomaa ja tunnista tämänkaltaista sisarusten välistä väkivaltaa, jota pidetään erittäin normaalina sisarusten välisenä kilpailuna. (Wiehe, 1997, s. 36). Psyykinen väkivalta voi ilmetä eri muodoissa, kuten nimittelynä, pilkkaamisena, huomiotta jättämisenä (ignore) ja lemmikin kiduttamisena (Wiehe, 1997, s. 32–56; Kiselica & Morrill-Richards, 2007, s. 149; Haskins, 2003, s. 339; Yu & Gamble, 2012, s. 2719). Nimittely on ulkonäköön, persoonaan tai taitoihin liittyviä halventavia ilmauksia, joilla pyritään loukkaamaan uhria. Haskins (2003, s. 339) tuo esille, että sisaruksen altistaminen ikätovereiden tai muiden sisarusten väkivallalle luokitellaan myös psyykkiseen väkivaltaan. Pilkkaaminen puolestaan voi ilmetä julkisena nöyryytyksenä, johon sisarus osallistuu. Lemmikin kiduttamisella tarkoitetaan tilannetta, jossa uhriin liittyvä lemmikki joutuu kidutuksen kohteeksi tai äärimmäisessä tapauksessa menettää henkensä (Wiehe, 1997, s. 32–59). Psyykkisen sisarusväkivallan uhrit ovat ilmaisseet, etteivät muistaa aikaa, jolloin he eivät olisi kokeneet psyykkistä sisarusväkivaltaa. (Wiehe, 1997, s. 37–39).

Perheväkivallan yhtenä ilmentymänä esiintyy seksuaalista väkivaltaa, joka tunnetaan myös inestinä. Inesti viittaa tilanteisiin, joissa seksuaalista yhdyntää tapahtuu saman perheen jäsenten kesken, kuten esim. isä ja hänen tyttärensä, äiti ja hänen poikansa ja veli ja hänen siskonsa. Kulttuurillisesti sekä lakisääteisesti inesti ulottuu usein edellä mainittujen tapauksien ulkopuolelle. (Lester, 1972, s. 268). On

syytä huomata, että puolisoitten keskinäiset seksuaaliset suhteet eivät kuulu inestien määritelmän piiriin. (Vilka, 2011, s. 183, 198).

Sisarusväkivallan näkökulmasta termi inesti laajenee käsittämään kaiken epäsovivan tai ei-toivotun seksuaalisen käyttäytymisen sisarusten välillä. Käyttäytymisen teot voivat olla esimerkiksi sukuelinten ja peräaukon koskettelua vaatteiden kanssa tai ilman, oraalista penetraatiota, pornografian esittelemistä tai sukuelinten paljastamista. (Vilka, 2011, s. 183, 198; Tener & Silberstein, 2019, s. 193; Tidefors, Arvidsson, Ingevaldson, & Larsson, 2010, s. 352).

Suurin osa inestistä koskevasta kirjallisuudesta keskittyy isän ja hänen tyttärensä väliseen seksuaaliseen suhteeseen johtuen kyseisen inestityypin olevan yleisin raportoitu. Inesti sisaruksien välillä on itse asiassa yleisin muoto. (Adler & Schutz, 1995, s. 881; Alpert, 1997, s. 264; Bertele, & Talmon, 2023, s. 420; Smith & Israel, 1987, s. 101; Kiselica & Morrill-Richards, 2007, s. 150). Tutkimusten mukaan sisarusten väliset seksuaaliset suhteet voivat olla jopa viisi kertaa yleisempiä kuin isän ja tyttären väliset (Adler & Schutz, 1995, s. 881; Smith & Israel, 1987, s. 104; Yu & Gamble, 2012, s. 2719).

Wiehen (1997, s. 78) teoksessa yleisimmiksi seksuaalisen väkivallan muodoiksi luokitellaan masturboiminen, suuseksi sekä sukupuoliyhdyntä. Fyysisen väkivallan ja sillä uhkailun on todettu kulkevan käsi kädessä seksuaalisen väkivallan kanssa. Kyseinen väkivallan muoto tulee esille, kun uhri ei anna suostumustaan seksuaaliseen toimintaan. Seksuaalinen häirintä ja väkivalta on toistuvaa vaihdellen muutamista kerroista vuosiin. Lisäksi uhri ja seksuaalisen väkivallan muoto saattaa vaihtua rikoskertojen välillä. (Friedrich, 1979, s. 238–241; Healey, 2015, s. 4). Healey (2015, s. 5) nostaa esille uhkailun, verbaalisen tai psyykkisen väkivallan olevan läsnä seksuaalisen väkivallan lisäksi. Väkivallan tapahtumat tapahtuvat useiden kuukausien tai vuosien aikana.

2.6.2. Sisarusväkivallan syntymisen mekanismit

Artikkelissa huomioidaan perhedynamiikan vaikutus sisarusväkivallan syntymiseen (Kiselica & Morrill-Richards, 2007, s. 150). Perhe on yksikkö, jossa yhden perheenjäsenen teot vaikuttavat kaikkiin muihin jäseniin. Kun tämä otetaan huomioon, vanhempien voidaan todeta olevan osasyinä väkivaltaan. Lapsilla on suurempi riski joutua sisarusten hyväksikäytön uhriksi, jos heidän vanhempansa eivät pysty

vastaamaan lasten tarpeisiin, eivätkä pysty auttamaan heitä ratkaisemaan keskinäisiä jännitteitä molempia osapuolia hyödyttävällä tavalla. Perheiden kyvyttömyys asettaa terveitä rajoja perheenjäsenten välille on toinen riskitekijä sisarusten hyväksikäytölle. (Kiselica & Morrill-Richards, 2007, s. 15–151). Esimerkiksi kriisissä elävän perheen tilanteet, joissa vanhempainvastuu asetetaan lapsille, voivat yllyttää sisarusväkivaltaan. Vakavan sisarusväkivallan uhrin ovat raportoineet, että heidän perheensä oli vahingoittava. (Kiselica & Morrill-Richards, 2007, s. 151).

Vertailua korostavassa kotiympäristössä syntyy kilpailuasetelmia, kun perheenjäsenet tuomitsevat, arvioivat ja vertailevat toisiaan. Kun kilpailuympäristö syntyy, sisarukset taistelevat perheen käytettävissä olevista resursseista. Tämän tunnistaminen lisää kilpailua sisarusten välillä, jonka myötä sisarukset alkavat vertailla tavoitteitaan, saavutuksiaan ja toiveitaan keskenään. Kilpailevat perheet mallintavat ja vahvistavat konfliktinratkaisun pakkokeinoja koko perhejärjestelmässä. (Kiselica & Morrill-Richards, 2007, s. 151).

Jotkut perheet edistävät liittoutumisen muodostumista tiettyjen perheenjäsenten kustannuksella. Vaarallinen perhekolmio koostuisi kahdesta sisaruksesta kolmiossa väkivaltaisen vanhemman kanssa. Tilanteessa sisaruksien välinen suhde on kovan paineen alla, kun yksi lapsi voi olla vanhempien pahoinpitelyn ensisijainen kohde, kun taas toinen lapsi on suosiossa. Tämä tilanne on usein katalysaattori sisarusten pahoinpitelylle. (Kiselica & Morrill-Richards, 2007, s. 151).

Kaaoksessa elävät perheet ovat vaarassa joutua sisarusten hyväksikäytön uhriksi. Vanhempien stressi ja ylikuormittuneisuus voivat johtaa vanhempien velvollisuuksien ja tehtävien jakamiseen lapsille. Sisarukset voivat käyttää tätä auktoriteettiasemaa hyväksi purkaakseen turhautumisensa veljiä ja sisaria kohtaan. On osoitettu, että vanhempien valvonnan puutteen ja sisarusten pahoinpitelyn esiintymistiheyden ja vakavuuden välillä on vahva yhteys. (Kiselica & Morrill-Richards, 2007, s. 151).

Vanhempien sopeutumaton käytös (*maladaptive behaviour*) voi edistää sisarusten pahoinpitelyä. Ensinnäkin sopimaton vanhempien vastaus on pahoinpitelyn minimoiminen tai huomiotta jättäminen. Vanhemmat voivat myös syyttää uhria tai suhtautua välinpitämättömästi pahoinpitelyilmoitukseen. Vanhemmat eivät ehkä usko lapsia, jotka ilmoittavat sisarusten hyväksikäytöstä. Vanhemmat voivat jopa reagoida pahoinpitelyilmoitukseen sopimattomasti ja pahoinpidellä ilmoituksen tekijää. Mahdollisesti

uhkaavin metodi on, kun vanhemmat myös osallistuvat sisaruksen lisäksi väkivaltaan. Jos perheympäristö on väkivaltainen, on olemassa merkittävä riski, että sisarusväkivaltaa tapahtuu. (Kiselica & Morrill-Richards, 2007, s. 151).

Sisarusten pahoinpitelyn yhteydessä on tärkeää miettiä, kuinka perheenjäsenet suhtautuvat toisiinsa ja kuinka läheisiä tai etäisiä he ovat. Perheissä, jotka eivät toimi hyvin, nämä suhteet voivat olla äärimmäisiä – joko liian sekaantuneita tai riittämättömiä (*too much contact and not enough emotional separation between people and subsystems*) to disengagement (*very little contact and insufficient emotional connection*). Joskus toinen tai molemmat vanhemmat voivat olla liian kietoutunut (*enmeshed*) yhteen lapseen, jolloin tämä lapsi joutuu kaikkien perheenjäsenten, myös heidän sisarustensa, hyväksikäytön ja väkivallan kohteeksi. Muissa perheissä vanhemmat eivät välttämättä valvo lapsiaan paljon, jolloin sisarukset jäävät selviytymään konflikteista itse. Molemmissa tapauksissa, kun sisarusväkivaltaa tapahtuu, perheellä on taipumus luottaa ankaraan ja epä johdonmukaiseen rangaistukseen. (Kiselica & Morrill-Richards, 2007, s. 151).

Sisarusväkivallan ilmenemiseen vaikuttaa myös sisarussuhteiden laatu. Sisarussuhteisiin vaikuttavat monenlaiset tekijät, kuten sisarusten lukumäärä, ikä, ikäero, sukupuoli ja lasten syntymäjärjestys. Nämä tekijät voivat muokata perheen dynamiikkaa ja vaikuttaa siihen, miten sisarukset vaikuttavat toisiinsa. Perheen koko sekä sisarusten lukumäärä vaikuttavat siihen, millainen tukiverkosto perheessä on. Useammat sisarukset voivat tarjota enemmän mahdollisuuksia saada tukea ja seuraa samanikäisistä. Toisaalta suurempi sisarusten määrä voi lisätä konfliktien mahdollisuutta perheessä. Sisarusten syntymäjärjestys voi vaikuttaa siihen, miten he näkevät toisensa ja miten vanhemmat sisarukset kokevat vastuunsa nuoremmistaan. Ensimmäisenä syntyneillä sisaruksilla saattaa olla enemmän vastuuta ja valtaa perheen asioissa. (Cicirelli, 1994, s. 7–20).

Ikä ja ikäero sisarusten välillä voi vaikuttaa siihen, miten he suhtautuvat toisiinsa ja miten heitä kohdellaan perheessä. Yleensä vanhemmat sisarukset saattavat ottaa enemmän vastuuta nuoremmistaan, ja suurempi ikäero voi tukea tätä roolijakoa. Vanhemmat sisarukset voivat huolehtia nuoremmistaan, suojella heitä ja auttaa heitä perustarpeiden tyydyttämisessä. Tämän lisäksi sisarusten sukupuoli voi vaikuttaa heidän välisten suhteidensa luonteeseen ja rooleihin perheessä. Sukupuolten väliset erot voivat johtaa erilaisiin odotuksiin ja vastuisiin. (Cicirelli, 1994, s. 7–20).

Parhaat saatavilla olevat tiedot sukupuolten välisistä eroista sisarusväkivallassa osoittavat, että pojat näyttävät olevan alttiimpia syyllistymään tällaiseen käytökseen kuin tytöt. Pojat myöntävät olleensa syyllisiä sisarustenväliseen väkivaltaan lähes kaksi kertaa useammin kuin tytöt. Toisen tutkimuksen perusteella tytöt ovat vähemmän taipuvaisia käyttämään väkivaltaa sisaruksiinsa kohtaan verrattuna poikiin. Erot ovat kuitenkin suhteellisen pieniä. Lisäksi on huomattu, että kahden pojan muodostamilla sisarusparivaljakolla on huomattavasti suurempi taipumus osoittaa aggressiota toisiaan kohtaan verrattuna seka- tai tyttöpuolisten sisarusparivaljakkojen kesken. (Kiselica & Morrill-Richards, 2007, s. 152–153).

On tärkeää huomata, että jokainen perhe ja sisarussuhde on ainutlaatuinen, ja nämä tekijät voivat vaikuttaa eri tavoin eri perheissä. Sisarussuhteet voivat olla monimutkaisia. Ne voivat myös olla tärkeitä ja antoisia ihmissuhteita, jotka muokkaavat yksilöiden kasvua ja kehitystä. (Cicirelli, 1994, s. 7–20).

3. Tutkimuksen tarkoitus ja tutkimuskysymykset

Tämän kandidaatintutkielman tarkoituksena on tarkastella, miten lapsuudessa tapahtuvaa sisarusten välistä väkivaltaa on tutkittu sekä, mitä tutkimusten perusteella tiedetään sisarusväkivallan vaikutuksista lapsen hyvinvointiin ja kehitykseen lapsuudessa ja myöhempään elämään nuorena ja aikuisena. Tutkimuskysymys:

1. Miten sisarusväkivaltaa sekä sen vaikutuksia lapsen hyvinvointiin ja kehitykseen on kuvattu?

4. Tutkimusmenetelmä

4.1. Kuvaileva kirjallisuuskatsaus

Kandidaatintutkielmassa olen käyttänyt tutkimusmenetelmänä kirjallisuuskatsausta ja analysoin materiaalia sisällönanalyysin keinoin. Kirjallisuuskatsaus on laadullisen tutkimuksen menetelmä. Laadullinen tutkimus perustuu aina empiiriseen aineistoon ja sen analyysiin. Tämä tarkoittaa, että tutkimus pohjautuu havaintoihin ja kokemuksiin eikä pelkästään teorioihin. Kuitenkin empiirisuus ei

sulje pois teoreettisuutta; päinvastoin, laadullisen tutkimuksen tekeminen ilman teoreettisia pohjia on mahdotonta. (Alasuutari & Alasuutari, 2011 s. 26–42; Tuomi & Sarajärvi, 2018). Teoreettiset lähtökohdat tarjoavat tutkijoille suuntaa ja kontekstia aineiston tulkintaan ja analyysiin. (Tietoarkisto). Laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimus pyrkii ymmärtämään tutkittavaa ilmiötä syvällisesti ja kokonaisvaltaisesti, painottaen ilmiön merkitystä ja tarkoitusta. (Alasuutari & Alasuutari, 2011, s. 62–67).

Kirjallisuuskatsauksella on kolme erilaista perustyyppiä: kuvaileva kirjallisuuskatsaus, systemaattinen kirjallisuuskatsaus ja meta-analyysi. Kuvaileva kirjallisuuskatsaus on laaja vapaamuotoinen kirjallisuuden kokoamisen ja ymmärtämisen lähestymistapa. Systemaattinen kirjallisuuskatsaus on tarkka ja rakenteellinen menetelmä, joka pyrkii objektiiviseen ja mahdollisimman kattavaan aiheen käsittelyyn. Meta-analyysi on tilastollinen menetelmä, joka pyrkii yhdistämään ja kvantifioimaan aiheeseen liittyvät tutkimustulokset objektiivisesti ja numeerisesti. (Salminen, 2011, s. 4–15).

Tämä tutkielma on kuvaileva kirjallisuuskatsaus, jossa tarkoituksena on antaa perusteellinen yleiskuva tutkittavasta aiheesta tai ilmiöstä. Tämän tyyppinen kirjallisuuskatsaus pyrkii kuvailemaan sekä tiivistämään jo aikaisemmin julkaistua aineistoa. Analyysivaiheessa valituista tutkimuksista laajaa aineistoa pyritään tiivistämään yhtenäiseksi, helppolukuiseksi kokonaisuudeksi. (Tuomi & Sarajärvi, 2018, s. 86–106).

4.2. Tutkimusaineiston hakuprosessi

Tutkimusaineiston hakuprosessin aloitin käyttämällä yleisimpiä hakukoneita Google ja Google scholar. Aluksi etsin tutkimusaineistoa ainoastaan hakusanoilla: sisarusväkivalta, perheväkivalta ja sibling abuse. Huomattuani, kuinka vähän sisarusväkivallasta löytyi aineistoa, laajensin etsimistä käyttämällä hakusanoja, jotka eivät suoraan viitanneet sisarusväkivaltaan. Hakusanoina käytin: *väkivalta sisarusten välillä, väkivalta, fyysinen väkivalta, henkinen väkivalta, emotionaalinen väkivalta, psyykinen väkivalta, seksuaalinen väkivalta, seksuaalinen häirintä, sexual abuse, sibling sexual abuse, siblings, sibling violence, sibling conflict, sibling rivalry, child abuse, physical abuse, mental abuse, what is sibling abuse.*

Google- ja Google Scholar -hakukoneiden lisäksi käytin Turun yliopiston omaa Volter-hakukonetta sekä lääketieteellisen tutkimuksen PubMed-tietokantaa. Volter-hakukoneella etsin edellä mainittuja hakusanoja käyttämällä lisää tutkimusaineistoa. Yritin myös etsiä Volter-hakukoneella mahdollisia tutkimuksia sisarusväkivallasta, joita itse voisin käyttää omassa tutkimuksessani.

4.3. Luotettavuus ja eettisyys

Luotettavuustarkastelussa keskitytään eri näkökohtiin, jotka vaikuttavat tutkimuksen yleistettävyyteen, uskottavuuteen, kattavuuteen, totuudellisuuteen ja siirrettävyyteen. Eettisinä näkökulmina esitellään tutkielman laatijan rooli suhteessa tutkittavaan ilmiöön sekä eettiset kysymykset, jotka nousevat esiin tutkimushenkilöiden kohtaamisessa, aineiston käsittelyssä ja tulosten tulkinnassa. (Määttä, 2014, s. 20).

Tutkielmaani tehdessä on noudatettu Tutkimuseettisen neuvontakunnan (TENK, 2023) ”Hyvä tieteellisen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsittely” (HTK) ohjeistusta. Tutkimuksen luotettavuuden arvioinnissa on hyvä muistaa, että tutkimusta arvioidaan kokonaisuutena. Tuomin ja Sarajärven (2018, s. 121–123) mukaan seuraavat mainitut asiat tulisi ottaa käsittelyyn: tutkimuksen kohde ja tarkoitus, omat sitoumuksesi tutkijana tässä tutkimuksessa, aineiston keruu, tutkimuksen tiedonantajat, tutkija–tiedonantajasuhte, tutkimuksen kesto, aineiston analyysi, tutkimuksen luotettavuus ja tutkimuksen raportointi.

Tutkimuksessa tarkastellaan sisarusväkivaltaa, miten sitä on kuvattu ja sen vaikutuksia lapsen hyvinvointiin ja kehitykseen. Tarkoituksena on lisätä tietoisuutta kyseisestä perheväkivallan muodosta. Varhaiskasvatuksessa aikuiset ovat vastuussa pedagogisen toiminnan suunnittelusta, lapsen hyvinvoinnista ja kehityksestä. Jotta nämä toteutuvat onnistuneesti, varhaiskasvatuksessa olevien aikuisten tulee puuttua tilanteisiin, joissa lapsen terveys ja hyvinvointi on vaarassa. (VASU, 2022, Varhaiskasvatuslaki 13.07.2018/540, 10§). Näitä tilanteita ovat esimerkiksi lapsen laiminlyönti, vanhemman ongelmallinen päihteiden käyttö ja lapseen kohdistuva väkivalta. Lapseen kohdistuvaa väkivaltaa voi tapahtua niin kotona kuin varhaiskasvatusyksikössä. Varhaiskasvatuksessa väkivaltainen käytös viittaa kiusaamiseen, johon puututaan vakavasti. Kiusaamisella on todettu olevan vakavat seuraukset psyykkisesti ja fyysisesti, jopa nuoruudesta aikuisuuteen asti. (Wolke & Lereya, 2015, s. 881–882; Vanderbilt & Augustyn, 2010, s. 316–317; MLL, 2021). Kiusaamiseen aina tulee puuttua, olipa tekijänä kaveri tai sisarus.

Tutkimuksia sisarusväkivallasta on erittäin suppeasti. Sisarusväkivalta on perheväkivallan muoto, joka on jäänyt pimentoon. Perheväkivallasta on paljon tutkimuksia ja kuinka vakavaa se on, mutta tutkimukset keskittyvät vanhemman aiheuttamaan väkivaltaan. Olisi tärkeää tehdä tutkimuksia sisarusväkivallasta, koska se on yksi perheväkivallan muoto. Sisarusväkivalta jää helposti pimentoon, koska sisarusten välinen kilpailu ja kinastelut ovat yleinen ilmiö. Olisi kuitenkin tärkeää mieltää normaali kilpailu voi muuttua kiusaamiseksi ja väkivaltaiseksi. Tutkimukset osoittavat, että kiusaamisella on vakavat seuraukset. Missään ei kuitenkaan poissuljeta sisarusta kiusaajana. Silti sisarusväkivallasta ei ole laajasti tutkimuksia. Olen vahvasti sitä mieltä, että lapsia tulee suojella aikuisten sekä ikätovereiden aiheuttamalta väkivallalta riippumatta uhrin ja tekijän suhteesta.

Kandidaatintutkielma on ollut pitkään tekeillä. Tutkimusta tehdessä olen käyttänyt paljon aikaa ja varmistanut ja näin varmistanut, että tutkimus tulee huolellisesti tehdyksi. Aineistoa on kerätty monipuolisesti eri tietokantoja sekä lähteitä käyttäen. Hakuprosessin aikana varmistin aineiston olevan tieteellisiä vertaisarvioituja julkaisuja. Näin varmistin, että julkaisut eivät perustu mielipiteisiin tai ennakkoluuloihin vaan tutkimukseen ja tieteelliseen metodiin. Lisäksi aineistot olivat kaikki valmiiksi julkaistuja tutkimuksia ja teoksia. Olen pyrkinyt tutkimuskysymyksen perusteella lähestymään aineistoani neutraalisti ja kriittisesti. Käydessäni aineistoa läpi poistin siitä artikkelit ja julkaisut, jotka eivät vastanneet tai vastasivat heikosti tutkimuskysymykseen. (Määttä, 2014; Tuomi & Sarajärvi, 2018, s. 109–130).

Tutkimuksen aineisto analysoitiin sisällönanalyysin keinon. Kävin kaikki aineistot yksi kerrallaan läpi. Tein taulukon (taulukko 1). Taulukossa aineistot ovat tiivistettyinä: (1.) tekijät, julkaisuvuosi, artikkelin nimi, (2.) miten sisarusväkivaltaa käsitellään artikkelissa sekä tutkimuksen tarkoitus, (3.) mitkä aiheet/näkökulmat korostuivat ja (4.) sanoma/viesti lukijalle. Tutkimuksia sisarusväkivallasta on vain rajallisesti, mikä vaikeuttaa ilmiön kokonaisvaltaista ymmärtämistä. Kirjallisuushaun perusteella arvioiden aiheesta on tutkimuksia melko suppeasti. Tutkitun tiedon vähäisyys vaikuttaa tämän opinnäytetyön luotettavuuteen. Nykyinen tietomme perustuu siis rajalliseen aineistoon, minkä vuoksi korostuu tarve uusille ja ajankohtaisille tutkimuksille, jotta voimme tarkentaa ja laajentaa tietämystämme sisarusväkivallasta sekä sen syistä ja seurauksista. Tutkielman luotettavuuteen vaikuttaa merkittävästi hakuprosessin laatu, sillä suppea hakuprosessi voi johtaa puutteelliseen tietoon ja jättää huomioimatta olennaisia lähteitä. Tutkielmassa hakua on pyritty tekemään kattavasti. Jälkeen päin ajatellen olisi ollut

hyvä hyödyntää kasvatustieteiden ja lääketieteen tietopankkien lisäksi myös muiden alojen, kuten psykologian, tietopankkeja.

5. Aineiston kuvailu

Hakusanoilla löytyi 72 artikkelia, joista otin käyttööni 21 kandidaatintutkielmaa varten. Taulukossa 1 on lueteltu artikkelit, jotka osoittautuivat tutkimuskysymyksen arviointiin sopiviksi. Olen nostanut nämä tutkimukset erityiseen tarkasteluun (Taulukko 1). Jätin tutkielmassa arvioitavista pois 51 artikkelia, koska osa niistä ei vastannut riittävän suorasti tutkimuskysymykseen vaan käsitteli asiaa toisesta näkökulmasta. Pysin etsimään artikkeleita, joissa sisarusväkivaltaa kuvailtiin ilmiönä. Monissa artikkeleissa sisarusväkivalta mainittiin erittäin lyhyesti. Artikkeleissa suurimmaksi osaksi käsiteltiin, mitä lapsen laiminlyönti on perheväkivallan näkökulmasta, jossa keskityttiin vanhemman aiheuttamaan väkivaltaan.

Valitun aineiston tiedot kerättiin taulukkoon aineiston läpikäynnin helpottamiseksi (Taulukko 1). Taulukkoon kirjattiin tutkimuksen kirjoittajien nimet, julkaisuvuosi, tutkimuksen otsikko, tutkimuksen tarkoitus tai keskeinen tutkimuskysymys. Lisäksi taulukossa tallennettiin tietoja aineiston alkuperästä ja keruuprosessista, otoskoko, pääasialliset tutkimustulokset ja huomioita tutkimuksen luotettavuudesta. Lopuksi taulukkoon merkittiin mahdollisia kiinnostavia näkökohtia tai havaintoja.

Taulukko 1. Tutkimusaineistot tiivistettyinä. (1/5)

TEKIJÄT, JULKAISUVUOSI, NIMI	MITEN SISARUSVÄKIVALTA KÄSITELLÄÄN ARTIKKELISSA? TUTKIMUKSEN TARKOITUS	MITKÄ AIHEET/NÄKÖKULMAT KOROSTUIVAT?	ARTIKKELIN SANOMA/VIESTI LUKIJALLE
Adler, N. A., and Schutz, J. (1995). Sibling Incest Offenders	Seksuaalisen sisarusväkivallan rikollinen, rikollisten käyttäytyminen, fyysinen väkivalta, käyttäytymisongelmat & psykiatrisia diagnooseja.	Sisarusten välinen inestini, vakavuuden vaihtelu, hyvälaatuinen leikki, hyväksikäyttö.	Viranomaisten huomion puute sisarusten seksuaaliväkivaltaan.
Alpert, J. L. (1997). Sibling Child Sexual Abuse Research Review and Clinical Implications	Sisarusten seksuaaliväkivalta.	Vaikutus mielenterveyteen, vaikutus fyysiseen, terveyteen, vaikutus hyvinvointiin.	Aliraportointi, häpeän tunne, vastuutahojen myöntämisen ja uskomisen puute.
Caffaro, J. V., & Conn-Caffaro, A. (2005). Treating sibling abuse families.	Sisarusten välinen inestini, pahoinpitely, hoitokeinot, monialainen yhteistyö.	Kasvuympäristön vaikutus kehittymiseen & käytökseen, perheilmapiirin vaikutus sisarusväkivallan ilmenemiseen.	Sisarusten välisen inestini ja pahoinpitelyn aliraportointi. Sisarusten välinen tappeleminen normalisoitu. Sisarusten seksuaalinen käytös koetaan normaalina/viattomana.

Cicirelli, V. G. (1994). Sibling relationships in cross-cultural perspective	Sisarussuhteen laatu, vaikuttavia tekijöitä; syntymäjärjestys, ikä, sukupuoli. Yhteiskunnan teollistumisen vaikutus.	Yhteiskunnan teollistumisella suuri vaikutus.	Teollistunut yhteiskunta → sisarus suhteet perustuvat tahtoon. Teollistumaton yhteiskunta → sisarussuhteet perustuvat velvollisuuteen.
DuPre, D. P., & Sites, J. (2015). Child Abuse Investigation Field Guide (1st ed.)	Lasten hyväksikäyttö, lasten laiminlyönti.	Lapsien hyväksikäytön monimuotoisuus.	Havaitsemisen tärkeys, vakava ilmiö, hyväksikäytön ja laiminlyönnin seuraukset.
Haskins, C. (2003). Treating Sibling Incest Using a Family Systems Approach	Sisarusväkivalta. Sisarusten välinen inesti.	Perhedynamiikan vaikutus. Sisarusten välinen inesti sisarusväkivalta.	Seksuaalinen väkivalta. Sisarusten seksuaaliväkivalta.
Healey, J. (2015). Tackling Child Sexual Abuse (1st ed., Vol. 393)	Lapsien seksuaalinen hyväksikäyttö, lapsien laiminlyönti, tunnistamisen tärkeys, asiaan puuttuminen.	Lasten seksuaalinen hyväksikäyttö, yleinen ilmiö, seksuaaliset hyväksikäyttäjät eri näköisiä & ikäisiä.	Lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö, fyysisen/auktoriteettisen vallan hyväksikäyttö, fyysiset & psyykkiset seuraukset, vaikutus aikuisuuteen asti.

Hughes, Claire. (2011). Social understanding and social lives: from toddlerhood through to the transition to school (s. 89–140)	Sosiaalinen ymmärrys: lapsen ja vanhemman, sisarusten ja ystävien kesken. Antisosiaalinen käytös.	Tunnetaidot, sosiaalinen ymmärrys. Muiden tunteiden ymmärtäminen, empatia kyky, antisosiaalinen käytös.	Sosiaalisten taitojen tärkeys kehitykselle, tunteiden ymmärtäminen. Antisosiaalinen käytös: aggressiivisuus, manipulointi & empatian puute.
Kiselica, M. S., & Morrill-Richards, M. (2007). Sibling Maltreatment: The Forgotten Abuse. Journal of Counseling and Development, 85(2)	Sisarusväkivalta, ennaltaehkäisy, tuki perheelle.	Sisarusväkivalta, sukupuolen vaikutus, monikulttuurisuuden vaikutus, terapia vaikutus toipumiselle.	Tukemisen menetit.
Lester, D. (1972). Incest	Insesti, suostumus.	Insesti, yleinen ilmiö yhteiskunnassa.	Insesti eli sukupuoliyhteys: isä–tytär, äiti–poika tai sisarukset keskenään. Yleisin inestien muoto tapahtuu sisarusten välillä.
Menesini, E. & Salmivalli, C. (2017). Bullying in schools: the state of knowledge and effective interventions	Kiusaaminen, kiusaaminen koulussa, ikä- ja sukupuolierot, kiusaamisen muodot, kiusaamisen kesto, syy kiusaamiseen.	Kiusaaminen & ennakkoluulot. Iän, sukupuolen ja kulttuurilliset vaikutukset. Terveydelliset vaikutukset.	Kiusaaminen yleisin väkivallan muoto.

Rettew, D. C., & Pawlowski, S. (2016). Bullying	Kiusaaminen, vakavat seuraukset, kiusaaminen sisarusten välillä.	Kiusaaminen, vaikea määrittellä/tunnistaa, vakavat seuraukset hyvinvoinnille, ei helppoa ratkaisua.	Toistuvaa, tahallista, vertaisaggressiota, vallan epätasapaino, vakavat & pitkäaikaiset seuraukset, vaikutus käyttäytymiseen & terveyteen.
Salmivalli, C. (2010). Bullying and the peer group	Kiusaaminen, kiusaamisen vaikutus vertaisryhmään, auttaminen & puolustaminen, sivusta katsominen.	Negatiivinen vaikutus uhrille.	Aggressiivinen kanssakäyminen, loukkaava "suhde", sosiaalinen rooli, sosiaaliset seuraukset, ajan myötä paheneminen.
Smith, H., & Israel, E. (1987). Sibling incest: A study of the dynamics of 25 cases	Insesti, sisarusten välinen insesti, kaukaiset vanhemmat, vanhempien seksuaalisen ilmapiirin stimulointi kotona, perhesalaisuudet.	Vanhempien vaikutus sisarusten seksuaaliväkivaltaan.	Sisarusten seksuaaliväkivalta, yleisempi ilmiö, vanhempien läsnäolon vaikutus.
Tener, D., & Silberstein, M. (2019). Therapeutic interventions with child survivors of sibling sexual abuse: The professionals' perspective	Sisarusväkivalta, insesti sisarusten välillä, ikään sopimatonta, jatkuvaa, ei perustu uteliaisuuteen, seuraukset haitallisia, seuraukset vakavat tekijästä riippumatta, aliraportointi.	Ammattilaisten tuki, seksuaalisen sisarusväkivallan fyysisen & henkisen turvallisuuden varmistaminen, hyväksikäytön uhri, uhri ei koe itseään uhriksi.	Sisarusten seksuaaliväkivalta, aliraportointi, viranomaisten kyky tarjota fyysistä & henkistä turvaa, sisarusten seksuaaliväkivalta monimutkaista, vaatii ainutlaatuisia interventioita.

Tidefors, I., Arvidsson, H., Ingevaldson, S., & Larsson, M. (2010). Sibling incest: A literature review and a clinical study	Sosiaaliset taidot, lapsen kehitys, antisosiaalinen käytös, aggressiivisuus, manipulointi, empatian puute.	Sisarusten seksuaaliväkivalta.	Kasvuympäristön vaikutus, sisarusten seksuaaliväkivalta, normaali olosuhde ehkäisee seksuaalisuutta, tydyttämätön tarve herättää seksuaalisuutta.
Tyyskä, A. 2018. Sisarusten välinen vakava väkivalta	Sisarusväkivalta, vakavuus, puuttuminen.	Sisarusväkivallan tunnistaminen, keinot auttamiseen ja tukemiseen.	Sisarusväkivalta, vakava ilmiö, tunnistamisen ja puuttumisen tärkeys.
Vilka, H. (2011). Seksuaalinen häirintä	Sisarusväkivalta, seksuaalinen häirintä, tekijä voi olla veli, lähisuhdeväkivalta, sisarusväkivallan esille noston vähäisyys.	Seksuaalinen hyväksikäyttö, yhteiskunnan pornoistuminen, media, seksuaalikasvatus, seksuaalikehitys.	Seksuaaliväkivalta, raiskaus, sopimaton koskettelu, itsensä esittely, huorittelu, pornografian näyttäminen, seksuaalikasvatuksen tärkeys.
Wiehe, V. R. (1997). Sibling Abuse: Hidden Physical, Emotional, and Sexual Trauma	Sisarusväkivalta, uhrien kokemukset.	Sisarusväkivaltaan puuttuminen, sisarusväkivallan vaikutus, sisarusväkivalan syitä/tekijöitä.	Sisarusväkivallan tunnistaminen ja ehkäiseminen. Vakava ja yleinen ilmiö.
Yu, J. J. & Gamble, W. C. (2012). Sibling Maltreatment	Sisarusväkivalta ilmiönä.	Sisarusväkivalta, vaikuttavat tekijät.	Sisarusväkivallan vakavuus, tekijöiden vaikutus sisarusväkivallan ilmenemiseen.

5.1. Tutkimustulosten tarkastelua

Tutkimuskysymyksenä oli ”Miten sisarusväkivaltaa sekä sen vaikutuksia lapsen hyvinvointiin ja kehitykseen on kuvattu?”. Tutkielmassa korostui kolme pääteemaa, joiden kautta tutkimuskysymystä käsitellään: miten sisarusväkivalta määritellään ja mitkä ovat ilmenemisen syyt ja seuraukset.

5.1.1. Sisarusväkivallan määritelmä

Sisarusväkivaltaa on kuvailtu fyysisen, psyykkisen ja seksuaalisen väkivallan kautta. Fyysisen väkivallan tavallisimmat muodot sisarusväkivallassa ovat lyöminen, pureminen, potkiminen, töniminen, tukistaminen ja nipistely. Joissain tilanteissa väkivallan aiheuttajalla on käytössä jonkinlainen väline, kuten keppi, hiusharja tai henkari. Fyysinen sisarusväkivalta voi olla myös hengenvaarallista. Se ilmenee esimerkiksi kuristamisena. (Wiehe, 1997, s. 18–26). Psyykkinen sisarusväkivalta voi ilmetä nimittelynä, huomiotta jättämisenä ja lemmikin kiduttamisena. (Wiehe, 1997, s. 32–56; Kiselica & Morrill-Richards, 2007, s. 149; Haskins, 2003, s. 339; Yu & Gamble, 2012, s. 2719). Seksuaalinen väkivalta sisarusten välillä tunnetaan nimellä insesti. (Lester, 1972, s. 268). Sisarusten välinen insesti on yleisin seksuaalisen perheväkivallan muoto. (Bertele, & Talmon, 2023, s. 420; Smith & Israel, 1987, s. 101; Kiselica & Morrill-Richards, 2007, s. 150). Tutkimuksessa todetaan sisarusten väliset seksuaalisten suhteiden olevan jopa viisi kertaa yleisempiä kuin isän ja hänen tyttärensä väliset. (Adler & Schutz, 1995, s. 881; Alpert, 1997, s. 264; Caffaro & Conn-Caffaro, 2005, s. 609; Smith & Israel, 1987, s. 104; Yu & Gamble, 2012, s. 2719). Käyttäytymisen teot voivat olla esimerkiksi sukuelinten ja peräaukon koskettelua vaatteiden kanssa tai ilman, oraalista penetraatiota, pornografian esittelemistä tai sukuelinten paljastamista. (Vilka, 2011, s. 183, 198; Tener & Silberstein, 2019, s. 193; Tidefors ym., 2010, s. 352). Lisäksi fyysinen väkivalta, uhkailu ja verbaalinen tai psyykkinen väkivalta on todettu olevan läsnä seksuaalisessa väkivallassa. (Wiehe, 1997, s. 72; Healey, 2015, s. 5).

5.1.2. Sisarusväkivallan syntymiseen vaikuttavat tekijät

Tutkimustulokset osoittavat, että perhedynamiikalla on vaikutus sisarusväkivallan syntymiselle. Perhe on yksikkö, jossa yhden perheenjäsenen teot vaikuttavat kaikkiin muihin jäseniin. Kun tämä otetaan huomioon, vanhempien voidaan todeta olevan osasyinä väkivaltaan. Lapsilla on suurempi riski joutua

sisarusten hyväksikäytön uhriksi, jos vanhemmat eivät pysty vastaamaan lasten tarpeisiin tai ratkaisemaan keskinäisiä jännitteitä rakentavalla tavalla. Toinen riskitekijä on perheen kyvyttömyys asettaa terveitä rajoja perheenjäsenten välille. Kilpailuasetelmat perheissä, joissa jäsenet arvioivat ja vertailevat toisiaan, voivat synnyttää konflikteja ja lisätä sisarusten välisiä kilpailutilanteita. Lisäksi vanhempien stressi ja ylikuormittuneisuus voivat johtaa vanhempien velvollisuuksien jakamiseen lapsille, mikä voi lisätä sisarusten välistä pahoinpitelyä. (Kiselica & Morrill-Richards, 2007, s. 150–151). Sisarusväkivaltaan vaikuttavat myös sisarussuhteiden laatuun liittyvät tekijät, kuten sisarusten lukumäärä, ikäero, syntymäjärjestys sekä sukupuolten väliset erot. (Cicirelli, 1994, s. 7–20).

5.1.3. Seuraukset

Tutkielman tulosten perusteella voidaan todeta sisarusväkivallan olevan yleisin perheväkivallan muoto, jolla on vakavat seuraukset. (Yu & Gamble, 2012, s. 2717; Tyyskä, 2018, s. 12–13). Monta tekijää tulee ottaa huomioon, kuten teon vakavuus, tarkoitus sekä teon psyykinen vaikutus sisarukseen, minkä perusteella määritetään vuorovaikutuksen väkivaltaisuus.

Sisarusväkivallan seuraukset jatkuvat aikuisiällä monin tavoin. Seurauksia voivat olla muun muassa heikko itsetunto, vaikeudet ihmissuhteissa sekä vastakkaiseen sukupuoleen että yleisesti muihin ihmisiin, uhrin roolin toistaminen, liiallinen herkkyyys, itsesyytökset hyväksikäytöstä, viha, seksuaalinen toimintahäiriö, päihteiden väärinkäyttö, masennus ja posttraumaattisen stressihäiriön oireet. (Wiehe, 1997, s. 133–160; Baldwin ym., 2023, s. 7). Tutkimukset osoittavat, että lapsuuden pahoinpitelyllä on yhteyksiä useisiin psykiatrisiin häiriöihin, kuten ahdistukseen, psykoosiin, itsetuhoisuuteen ja käyttäytymishäiriöihin (Baldwin ym., 2023, s. 7). Kettrey ja Meeri (2006, s. 408) huomauttavat, että yksinäisyys on yleisempää sisarusväkivallan uhreilla kuin niillä, jotka eivät ole sitä kokeneet. Tutkimukset osoittavat, että miehillä sisarusväkivalta liittyy usein aggressiivisuuteen ja rikollisuuteen, kun taas naisilla sisarusväkivalta liittyy psykologisiin vaikeuksiin (Kettrey & Emery, 2016, s. 408).

6. Pohdinta

Kandidaatintutkielmassani tutkin miten sisarusten välistä väkivaltaa ja sen vaikutuksista lapsen hyvinvointiin ja kehitykseen on kuvattu. Kolme pääteemaa korostui. Sisarusväkivalta on määritelty fyysisenä, psyykkisenä ja seksuaalisena väkivaltana (Kiselica & Morrill-Richards, 2007; Wiehe, 1997, s. 1–85). Tavallisimmin fyysinen väkivalta ilmenee sisaruksen lyömisenä, puremisena, tönimisenä ja tukistamisena. Joissain tapauksissa aiheuttajalla on käytössä jonkinlainen väline, kuten hiusharja tai keppi. Harvinaisimmissa tapauksissa fyysinen väkivalta voi olla esim. kuristamista, joka on hengenvaarallista. (Wiehe, 1997, s. 13–31). Psyykkinen väkivalta ilmenee tavallisimmin nimittelynä, syrjimisestä ja lemmikin kiduttamisena. (Wiehe, 1997, s. 32–56; Kiselica & Morrill-Richards, 2007, s. 149; Haskins, 2003, s. 339; Yu & Gamble, 2012, s. 2719). Käyttäytymisen teot voivat olla esimerkiksi sukuelinten ja peräaukon koskettelua vaatteiden kanssa tai ilman, oraalista penetraatiota, pornografian esittelemistä tai sukuelinten paljastamista. (Vilkkä, 2011, s. 183, 198; Tener & Silberstein, 2019, s. 193; Tidefors ym., 2010, s. 352). Lisäksi fyysinen väkivalta, psyykkinen väkivalta sekä uhkailu on läsnä seksuaalisessa väkivallassa. (Wiehe, 1997, s. 72; Healey, 2015, s. 5). Sisarusväkivallan on todettu olevan vakava väkivallan muoto, jonka seuraukset ovat yhtä raskaat ja pitkäkestoiset kuin muissakin väkivaltasuhteissa. (Yu & Gamble, 2012, s. 2717; Tyyskä, 2018, s. 12–13). Seuraukset voivat ilmetä heikkona itsetuntona, ihmissuhdeongelmina, liiallisena herkkyytenä, itsesyöttönsinä, vihana, seksuaalisina toimintahäiriöinä, päihteiden väärinkäyttönä, masennuksena ja posttraumaattisen stressihäiriön oireina. (Wiehe, 1997, s. 133–160; Baldwin ym., 2023, s. 7).

Tutkielman tulosten perusteella voidaan todeta, että sisarusväkivalta on olemassa oleva ilmiö, jolla on vakavat seuraukset. Sisarusväkivalta on myös yleisin perheväkivallan muoto. Sisarusväkivalta vaikuttaa fyysisesti sekä psyykkisesti uhriin ja vaikutukset kestävät aikuisuuteen asti. Tutkielmassani käsittelem lyhyesti kiusaamista, jolla on samanlaisia ilmenemisen piirteitä kuin sisarusväkivallalla. Ainut ero, joka tulee selkeästi esille, on tekijä. Tuloksien mukaan kiusaamisen ja sisarusväkivallan seuraukset ovat lähestulkoon identtiset.

Tutkimukseni tulokset osoittavat, että sisarusväkivallan kohteeksi joutuneet henkilöt kokevat usein jatkuvaa arvottomuuden tunnetta. Vaikka yleinen käsitys onkin, että aika parantaa haavat, yhä useammat ihmiset hakeutuvat mielenterveysalan ammattilaisten ja tukiryhmien apuun hyväksikäytön seurauksena.

Tulosten mukaan voidaan myös todeta, että väkivallalla on syvällisiä ja pysyviä vaikutuksia riippumatta siitä, oliko tekijä aikuinen vai sisarus. Sisarusväkivallan vaikutukset seuraavat uhreja pitkään, ja he saattavat kamppailla henkisen kärsimyksen kanssa mahdollisen psykoterapian jälkeenkin. Seksuaalisen väkivallan kohteiksi joutuneilla lapsilla on havaittu enemmän psyykkisiä oireita, kuten masennusta, aggressiota, unihäiriöitä, yliaktiivisuutta ja seksuaalisia ongelmia verrattuna lapsiin, jotka eivät ole joutuneet seksuaalisen väkivallan kohteiksi. Myös fyysisen väkivallan uhrin kärsivät laajamittaisemmista sosioemotionaalisisista vaikeuksista. On tärkeää tiedostaa, että väkivallan vaikutukset voivat ilmetä uhreissa heidän kehitysvuosinaan ja jatkuu aikuisuuteen asti, vaikka sisarusväkivaltaa olisi tapahtunut lapsuudessa. Se heikentää merkittävästi heidän toimintakykyään ja lisää riskiä mielenterveyshäiriöihin, itsemurha-ajatuksiin ja -yrityksiin.

Lapsen väkivaltaisuudelle sisarusta kohtaan on aina jokin syy. Käyttäytymiseen vaikuttavat muun muassa kodin ilmapiiri, vanhempien ja huoltajien suhde lapseen, sisarukset, ystävät, sukulaiset sekä koti- ja kouluympäristö. Voidaan todeta, että sisarusväkivaltaa voitaisiin ehkäistä esimerkiksi tukemalla vanhempia. Tämän lisäksi tunnetaitojen harjoittaminen ehkäisisi ilmiön esiintymistä. Tunnetaidot ovat kanssakäymisen perusta lapsille. Voidaan todeta tunnetaitojen olevan yhteydessä sosiaalisiin taitoihin. Heikot sosiaaliset taidot voivat johtaa antisosiaaliseen käytökseen. Antisosiaalinen käytös ilmenee empatian puutteena, aggressiivisuutena tai manipulointina.

Varhaiskasvatuksessa käsitellään usein kiusaamista ja toisten kunnioittamista. Varhaiskasvattajilla on velvollisuus puuttua tilanteisiin, jotka voivat vaarantaa lapsen terveyden ja hyvinvoinnin. Vaikka usein keskitytään vanhempien tai muiden läheisten aiheuttamaan laiminlyöntiin, sisarusten välisen väkivallan merkitys on yhtä lailla tärkeä. Varhaiskasvattajien tulisi olla valmiita puuttumaan kaikkiin tilanteisiin, joissa lapsen hyvinvointi on uhattuna.

Jotta varhaiskasvattajat voivat toimia tehokkaasti, on ensisijaisen tärkeää tiedostaa sisarusväkivallan olemassaolo ja vakavuus. Tämä edellyttää myös keinojen ja interventiodien kehittämistä, jotta perheitä voidaan tukea asianmukaisesti. Sisarusväkivallan syiden ymmärtäminen on avainasemassa, sillä lapsen väkivaltainen käytös juontaa usein juurensa johonkin syvempään ongelmaan. Vanhempien läsnäolon puute tai uuden sisaruksen syntymä voivat vaikuttaa lapsen käytökseen. On tärkeää pyrkiä estämään

väkivallan jatkuminen, mutta vielä olennaisempaa on selvittää väkivallan taustalla olevat syyt. Näin voidaan löytää parhaat mahdolliset keinot tukea lasta ja hänen perhettään kokonaisvaltaisesti.

Tutkimukseni tulosten mukaan sisarusväkivalta on suuresti aliraportoitu. Syinä ovat esim. tunnistamisen haasteellisuus sekä puutteellinen tieto ilmiön olemassaolosta. Sisarussuhteissa kilpailu ja konfliktit ovat normaalia, mutta niilläkin on rajansa. Normaalin kilpailun ja konfliktin rajan ylittämisen tunnistaminen on todettu haastavaksi. Tämä haasteellisuus johtuu monista eri tekijöistä. Joissain tapauksissa uhri ei tiedosta kokevansa sisarusväkivaltaa, uhri ei uskalla kertoa aikuiselle, vanhemmat eivät usko uhria tai vähättelevät uhrin kokemuksia. Tietyissä tilanteissa vanhemmat ovat tietoisia sisarusväkivallan esiintymisestä perheessään, mutta päättävät olla puuttumatta siihen. Yleensä vanhempien vastuulle kuuluu sisarusväkivallasta viranomaisille ilmoittaminen, mutta omasta lapsestaan ilmoittaminen koetaan vastenmielisenä.

Tutkielman perusteella voidaan todeta sisarusväkivallan olevan haittatekijä lapsen hyvinvoinnille. Tämä huomioon ottaen on tärkeää käsitellä aihetta eri kasvatusalan koulutusinstituutioissa, koska sen merkitys on kiistaton. Kasvatus- ja opetusalan opiskelijoille sekä ammattilaisille tämä aihe on varsin relevantti.

Sisarusväkivalta voidaan tutkimusaineiston perusteella luokitella vakavaksi väkivallan muodoksi, jolla on suuri vaikutus fyysiselle sekä psyykkiselle terveydelle. Suomen laki pyrkii suojelemaan lapsia sisarusväkivallalta tarjoamalla oikeudellisen kehyksen ja välineitä väkivallan torjumiseksi. Lainsäädännön puitteissa lapsilla on oikeus turvalliseen kasvu- ja elinympäristöön, ja väkivallan uhrin ovat oikeutettuja saamaan apua ja tukea. Perhe- ja rikoslainsäädännön avulla viranomaiset voivat puuttua sisarusväkivallan tapauksiin ja tarvittaessa määrätä suojatoimia lapsen suojelemiseksi.

Vaikka Suomen lait tarjoavat kehyksen sisarusväkivallan torjumiselle, on haasteita sen tehokkaassa soveltamisessa ja uhrien tukemisessa. Sisarusväkivalta usein normalisoidaan ja piilotetaan ulkopuolisilta, mikä vaikeuttaa tilanteiden havaitsemista ja puuttumista siihen. Lisäksi resurssien puute ja tiedonkulun haasteet vaikeuttavat viranomaisten mahdollisuuksia tarjota asianmukaista apua ja tukea väkivallan uhreille. Tutkiessani Suomen lakeja kiinnitin huomiota seuraamuksien vähäisyyteen, jos tekijä on alaikäinen. Lainsäädäntö ilmaisee selkeästi lainsäädännöllisiä seurauksia väkivallan tekijöille, jotka ovat täysi-ikäisiä ja joiden uhrina on ollut alaikäinen. Ymmärrettävästi lapsi ei ole välttämättä tietoinen

kiusaamisen vakavuudesta ja sen seurauksista. Vaikka asia voi olla näin, uhri silti kärsii kiusaamisen seurauksista.

Suomen lainsäädännön mukaan varhaiskasvatuksen työntekijöillä on velvollinen ilmoittamaan viranomaisille, jos heillä on huoli lapsen hyvinvoinnista, olipa syy vanhempien vointi ja jaksaminen tai jos on epäily perheväkivallasta. Varhaiskasvatuksen työntekijöiden on haastavaa ottaa puheeksi lapsen hyvinvointi, kun heillä on epäily lapsen laiminlyönnistä. Sisarusten aiheuttama väkivalta ylittää normaalin kilpailun sisarusten välillä. Tutkimusaineiston perusteella voidaan todeta, että moni vanhemmista ei edes huomaa tai tiedä sisarusväkivallasta, osa taas tietoisesti jättää väkivallan huomioimatta. Olisi erittäin tärkeää pohtia keinoa, miten ilmaista vanhemmille huoli siitä, että heidän lapsensa kokee väkivaltaa ja tekijänä onkin sisarus.

Kirjallisuusanalyysin johtopäätöksen perusteella sisarusväkivalta on aito ja vakava ilmiö. Sisarusten välinen väkivalta voi olla fyysistä, psyykkistä ja seksuaalista. Tutkimukset osoittavat, että lapsuuden pahoinpitelyllä on yhteys moniin psykiatrisiin häiriöihin, kuten ahdistukseen, psykoosiin, itsetuhoisuuteen ja käyttäytymishäiriöihin. Sisarusväkivalta ja sisarusten välinen hyväksikäyttö ovat erittäin monimutkaisia ilmiöitä, joiden määrittely, seurausten hoito ja ehkäisymahdollisuuksien kehittäminen vaativat lisää tutkimusta.

7. Lähteet

Adler, N. A., and Schutz, J. (1995). Sibling Incest Offenders. *Child abuse & neglect* 19 (7), 811–819. [https://doi.org/10.1016/0145-2134\(95\)00040-F](https://doi.org/10.1016/0145-2134(95)00040-F)

Alasuutari, P., & Alasuutari, P. (2011). *Laadullinen tutkimus 2.0* (4. uud. p.). Tampere: Vastapaino.

Alpert, J. L. (1997). Sibling Child Sexual Abuse Research Review and Clinical Implications. *Journal of Aggression, Maltreatment & Trauma*, 1(1), 263–275. https://doi.org/10.1300/J146v01n01_14

Baldwin, J. R., Wang, B., Karwadowska, L., Schoeler, T., Tsaligopoulou, A., Munafò, M. R., & Pingault, J. B. (2023). Childhood maltreatment and mental health problems: A systematic review and meta-analysis of quasi-experimental studies. *American journal of psychiatry*, 180(2), 117–126.

Bertele, N., & Talmon, A. (2023). Sibling Sexual Abuse: A Review of Empirical Studies in the Field. *Trauma, Violence, & Abuse*, 24(2), 420–428. <https://doi.org/10.1177/15248380211030244>

Caffaro, J. V., & Conn-Caffaro, A. (2005). Treating sibling abuse families. *Aggression and Violent Behavior*, 10(5), 604–623. <https://doi.org/10.1016/j.avb.2004.12.001>

Cicirelli, V. G. (1994). Sibling relationships in cross-cultural perspective. *Journal of Marriage and Family*, 56(1), 7–20. <https://doi.org/10.2307/352697>

Cour, S. D. L., Bonde, B., & Rosenbaum, B. (2022). Bullying as a Traumatizing Process: An Investigation of the Phenomenology of the Bullying Experiences and their Dynamic Effects. *British Journal of Psychotherapy*, 38(3), 572–588. <https://doi.org/10.1111/bjp.12746>

DuPre, D. P., & Sites, J. (2015). *Child Abuse Investigation Field Guide* (1st ed.). San Diego: Elsevier Science. <https://doi.org/10.1016/C2014-0-02277-0>

Ensi- ja turvakotien liitto (julkaisuaika tuntematon). *Väkivalta kotona*. Luettu 18.3.2022.

<https://nettiturvakoti.fi/lapset/vakivalta-kotona/>

Friedrich, W. (1979). Incest: A psychological study of causes and effects with treatment recommendations. *Children and Youth Services Review*, 1(2), 238–241. [https://doi.org/10.1016/0190-7409\(79\)90011-2](https://doi.org/10.1016/0190-7409(79)90011-2)

Gaik, L. P., Abdullah, M. C., Habibah, E., & Jegak Uli, J. (2010). Development of Antisocial Behaviour. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, Volume 7, 383–388. ISSN 1877-0428, <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2010.10.052>.

Haskins, C. (2003). Treating Sibling Incest Using a Family Systems Approach. *Journal of Mental Health Counseling*, 25(4), 337–350. <https://doi.org/10.17744/mehc.25.4.r0vm1whayctmlmww>

Healey, J. (2015). *Tackling Child Sexual Abuse* (1st ed., Vol. 393). Thirroul, NSW: Spinney Press, The.

Hughes, Claire. (2011). *Social understanding and social lives: from toddlerhood through to the transition to school*. London; Psychology Press. <https://doi.org/10.4324/9780203813225>

Juhila, K. (toim.). (Julkaisuaika tuntematon). *Laadullinen tutkimus ja teoria*. Tampereen Yliopisto: Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto. Luettu 9.11.2023.

<https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/mita-on-laadullinen-tutkimus/laadullinen-tutkimus-ja-teoria/>

Jyväskylän yliopisto. (Julkaisuaika tuntematon) *Näin viittaa!* Luettu 8.2.2024.

<https://openscience.jyu.fi/fi/opetus/perustutkinto-opiskelijat/opiskelumateriaalit/kirjastotuutori/3-tallenna-lahteet-ja-viittaa-oikein/nain-viittaa>

Kettrey, H. H., & Emery, B. C. (2006). The discourse of sibling violence. *Journal of Family Violence*, 21(6), 407–416. <https://doi.org/10.1007/s10896-006-9036-0>

Kiselica, M. S., & Morrill-Richards, M. (2007). Sibling Maltreatment: The Forgotten Abuse. *Journal of Counseling and Development*, 85(2), 148–160. <https://doi.org/10.1002/j.1556-6678.2007.tb00457.x>

Laki lapseen kohdistuneen seksuaali- ja pahoinpitelyrikoksen selvittämisen järjestämisestä 19.12.2008. (2022). Julkaisu Oikeusministeriön Finlex-palvelussa, osiossa Ajantasainen lainsäädäntö. Luettu 26.9.2023.

<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2008/20081009?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=Laki%20lapseen%20kohdistuneen%20seksuaali-%20ja%20pahoinpitelyrikoksen%20selvittamisen%20>

Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta 8.4.1983/361. (2023). Julkaisu Oikeusministeriön Finlex-palvelussa, osiossa Ajantasainen lainsäädäntö. Luettu 9.11.2023.

<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1983/19830361?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=Lasten%20oikeus>

Lester, D. (1972). Incest. *The Journal of Sex Research*, 8(4), 268–285.

<https://doi.org/10.1080/00224497209550762>

Lastensuojelulaki 13.4.2007/417. (2023). Julkaisu Oikeusministeriön Finlex-palvelussa, osiossa Ajantasainen lainsäädäntö. Luettu 26.9.2023. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417>

Mannerheimin Lastensuojeluliitto [MLL]. (17.03.2021). *Kiusaamisen seuraukset*. Luettu 12.02.2024.

<https://www.mll.fi/ammattilaisille/kouluille-ja-oppilaitoksille/kiusaamisen-ehkaiseminen/kiusaamisen-seuraukset/>

Menesini, E. & Salmivalli, C. (2017). Bullying in schools: the state of knowledge and effective interventions, *Psychology, Health & Medicine*. 22 (1), 240–253. DOI: 10.1080/13548506.2017.1279740

Määttä, K. (2014). *Kandidaatintutkielma: mikä se on ja miten se voidaan tehdä*. Rovaniemi: Lapin yliopisto, opiskelupalvelut.

Opetushallitus (2022). *Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022* [VASU]. Opetushallitus. Luettu 26.09.2023.

https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/Varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet_2022_0.pdf

Rettew, D. C., & Pawlowski, S. (2016). Bullying. *Child and Adolescent Psychiatric Clinics of North America*, 25(2), 235–242. <https://doi.org/10.1016/j.chc.2015.12.002>

Rikoksentorjuntaneuvosto. (Julkaisuaika tuntematon). *Väkivalta*. Luettu 9.11.2023.

<https://rikoksentorjunta.fi/vakivalta>

Rikoksentorjuntaneuvosto. (Julkaisuaika tuntematon). *Lähisuhdeväkivalta*. Luettu 9.11.2023

<https://rikoksentorjunta.fi/lahisuhdevakivalta>

Rikoslaki 19.12.1889/39. 2023. Julkaisu Oikeusministeriön Finlex-palvelussa, osiossa Ajantasainen lainsäädäntö. Luettu 9.11.2023.

<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1889/18890039001?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=rikoslaki#L1>

Salminen, A. (2011). *Mikä kirjallisuuskatsaus? Johdatus kirjallisuuskatsauksen tyyppeihin ja hallintotieteellisiin sovelluksiin*. Vaasan Yliopiston julkaisu. Opetusjulkaisu 62.

<https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-476-349-3>

Salmivalli, C. (2010). Bullying and the peer group: A review. *Aggression and Violent Behavior*, 15(2), 112–120. <https://doi.org/10.1016/j.avb.2009.08.007>

Smith, H., & Israel, E. (1987). Sibling incest: A study of the dynamics of 25 cases. *Child Abuse & Neglect*, 11(1), 101–108. [https://doi.org/10.1016/0145-2134\(87\)90038-X](https://doi.org/10.1016/0145-2134(87)90038-X)

Sosiaalihuoltolaki 30.12.2014. (2023). Julkaisu Oikeusministeriön Finlex-palvelussa, osiossa Ajantasainen lainsäädäntö. Luettu 26.9.2023.

<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2014/20141301?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=Sosiaalihuoltolaki>

Suomen Mielenterveys ry. (Julkaisuaika tuntematon). *Seksuaaliväkivalta*. Luettu 28.4.2022.

<https://www.mielenterveysseurat.fi/turku/materiaalit/tietoa-kriiseista/seksuaalivakivalta/>

Suomen Perustuslaki 11.6.1999/731. (2018). Julkaisu Oikeusministeriön Finlex-palvelussa, osiossa Ajantasainen lainsäädäntö. Luettu 26.9.2023. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731>

Tener, D., & Silberstein, M. (2019). Therapeutic interventions with child survivors of sibling sexual abuse: The professionals' perspective. *Child Abuse & Neglect*, 89, 192–202.

<https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2019.01.010>

Terveyden ja hyvinvoinninlaitos [THL (2022)]. *Väkivallan muodot*. Luettu 18.3.2022.

<https://thl.fi/aiheet/vakivalta/vakivallan-muodot>

Terveyden ja hyvinvoinninlaitos [THL]. (2022). *Seksuaaliväkivalta*. Luettu 18.3.2022.

<https://thl.fi/aiheet/vakivalta/vakivallan-muodot/seksuaalivakivalta>

Tidefors, I., Arvidsson, H., Ingevaldson, S., & Larsson, M. (2010). Sibling incest: A literature review and a clinical study. *The Journal of Sexual Aggression*, 16(3), 347–360.

<https://doi.org/10.1080/13552600903511667>

Tilastokeskus. (Julkaisuaika tuntematon). *Sosioekonominen asema*. Haettu 9.11.2023.

https://www2.stat.fi/meta/kas/sosioekon_asema.html

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. (2018). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Uudistettu laitos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta [TENK]. (2023). *Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa* [HTK-ohje]. Luettu 14.05.2024. https://tenk.fi/sites/default/files/2023-03/HTK-ohje_2023.pdf

Tyyskä, A. 2018. Sisarusten välinen vakava väkivalta. *Riku-lehti*, 3. 12–13. <https://www.riku.fi/rikosuhripaivystys/riku-lehti/riku-lehti-3-2018/sisarusten-valinen-vakava-vakivalta/> & https://www.riku.fi/content/uploads/su_file/2125_RIKU_3_2018.pdf

Unicef.fi. (Julkaisuaika tuntematon). *Lapsen oikeuksien sopimus*. Yhdistyneet Kansakunnat [YKK]. (1989). Luettu 18.3.2022. <https://www.unicef.fi/tyomme/lapsen-oikeudet/lapsen-oikeuksien-sopimus/lapsen-oikeuksien-sopimus-tiivistettyna/>

Vanderbilt, D., & Augustyn, M. (2010). The effects of bullying. *Paediatrics and Child Health*, 20(7), 315–320. <https://doi.org/10.1016/j.paed.2010.03.008>

Varhaiskasvatuslaki 13.07.2018/540. Julkaisu Oikeusministeriön Finlex-palvelussa, osiossa Ajantasainen lainsäädäntö. Viittaus 26.9.2023.

Vilkka, H. (2011). *Seksuaalinen häirintä*. Jyväskylä: PS-kustannus.

Wiehe, V. R. (1997). *Sibling Abuse: Hidden Physical, Emotional, and Sexual Trauma* (2nd ed., pp. 223–223). Thousand Oaks: SAGE Publications, Incorporated. <https://doi.org/10.4135/9781452232058>

Wolke, D., & Lereya, S. T. (2015). Long-term effects of bullying. *Archives of Disease in Childhood*, 100(9), 879–885. <https://doi.org/10.1136/archdischild-2014-306667>

World Health Organization [WHO]. (Julkaisuaika tuntematon). *Violence Prevention Alliance Approach*. Luettu 9.11.2023. <https://www.who.int/groups/violence-prevention-alliance/approach>.

Yu, J. J. & Gamble, W. C. (2012). *Sibling Maltreatment*. ResearchGate. Luettu 25.01.2022. https://www.researchgate.net/publication/259439866_Sibling_Maltreatment